



# FRIHETSBERÖVADE KVINNOR

Frihetsberövade kvinnor

Publikationer LatiCe, januari 2020.

[www.lattice.org](http://www.lattice.org)



Du får dela texten, vilken innebär att kopiera, distribuera och sända verket på följande villkor:

- 1) Erkännande -Du måste ange upphovsmannen och/eller licensgivaren på det sätt LatiCe ange [www.lattice.org](http://www.lattice.org), men inte på ett sätt som antyder att LatiCe godkänt eller rekommenderar din användning av verket.
- 2) Ickekommersiell -Du får inte använda verket för kommersiella ändamål.

*Frihetsberövade kvinnor*

# Innehåll

Introduktion .....	1
Betänkande kring rätten till utbildning för fängslade kvinnor i Argentina .....	6
Paradigmet av kriget mot droger i nyliberala sammanhang och kriminalisering av kvinnor, transvestiter och transkvinnor .....	13
Fängelserna är inte gjorda för kvinnor .....	22
Hur leker barnen I fängelse? .....	30
Mänskliga rättigheter och gender: sociala insatser för kvinnor i fängelse .....	37
Frihetsmålningar (Murales de Libertad) .....	42
Kvinnliga fångar i polisens fängelseceller i Venezuela .....	48
Kvinnor som är berövade av sin frihet i Guatemala och deras roll i kriminella strukturer .....	55
Teodora Vásquez, 10 års fängelse för ett missfall .....	59
Teodora Vásquez vittnesmål .....	65
Costa Rica, i skuld till de frihetsberövade.....	67
Frihetsberövade kvinnor i Mexiko .....	71
Livet som kvinna i svenskt fängelse .....	75

# Introduktion

Denna tematiska dokumentation syftar till att synliggöra situationen för kvinnor som är frihetsberövade (Frihetsberövade kvinnor=FK), särskilt i fängelsesystemet i Latinamerika, även om det också innehåller en artikel om Sverige. Beträffande det latinamerikanska fängelse-systemet kan man säga att det finns en överdriven användning av förtrycksfängelse, som har utformats för män och som kännetecknas av bristen på ekonomiska resurser, vilket till exempel uttrycks i överbelastning och dåliga sanitära förhållanden, brister i utbildnings- och rehabiliteringsprogram (inklusive deras frånvaro) som garanterar icke-återfall i kriminella aktiviteter. Det hävdas att en av tre brottslingar i Latinamerika upprepar, de flesta, för mer allvarliga brott än för dem som de dömdes för första gången. I Sverige å andra sidan är en positiv trend synlig i detta avseende eftersom återfallet i kriminella aktiviteter minskar, kanske på grund av de återintegrerings- och rehabiliteringsprogram som genomförs.

Andelen FK är likartad i alla länder i Latinamerika och den förblir stabil över tiden (mellan 5 och 9 %). Inom denna skala finns också statistiken för FK i Sverige (6 %). På liknande sätt kan de hittas parallellt i karaktäriseringen av brott som begås av kvinnor: stöld och rån, men främst narkotikabehandling och smuggling där kvinnor är den sista länken i den kriminella kedjan och den första som arresterades.

En annan likhet att lyfta fram hänvisar till den isolering där FK kvarstår, både i Latinamerika och i Sverige. Medan de män som bor i en straffinstitution besöks av sin familj är det ofta så att kvinnorna inte besöks av sina släktingar. Man måste fråga sig om detta beror på hur samhället föreställer kvinnan som begår ett brott, är

att den kriminella verksamheten bryter med den normalt accepterade bilden av kvinnor som en god husmor och mor? Sanningen är att en mamma som är frihetsberövade lider av stigma, vilket inte är fallet med en far som är frihetsberövad och detta kan bara förstås som en konsekvens av de normer och värderingar som råder i samhället<sup>1</sup>.

Vad händer med barnen av FK? I Latinamerika finns det en annan reglering från land till land vad gäller barnens maximala ålder för att stanna hos sina mödrar i ett straffcentrum. I Sverige föreskrivs tvärtom lagen (som är neutral) att nyfödda barn och till och med levnadsåret (om det godkänns av den sociala avdelningen) får stanna hos sin mor eller far i ett centrum av förvar.

I december 2010 godkände FN:s generalförsamling FN:s regler för behandling av kvinnliga fångar och icke-förvaringsåtgärder för kvinnliga gärningsmän. Dessa regler, kända som Bangkok-reglerna, är totalt 70 och främjar inte likabehandling av män och kvinnor som är frihetsberövade, men föreslår istället en differentierad behandling baserad på ett könsperspektiv. Bangkok-reglerna innebär ett viktigt steg i erkännande av mänskliga rättigheter för fångar och deras barn, liksom att lägga grunden för deras sociala återintegrering och kriminella återfall. Som man kan se i de olika artiklarna som vi presenterar nedan lämnar emellertid fortfarande mycket att önska.

Denna dokumentation innehåller två artiklar som från olika perspektiv presenterar situationen för FK i Argentina. I en av dem

---

1 Nicklasson, N. 2015. Synen på föräldraskapet hos frihetsberövade i fängelser.

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=5472503&fileId=5472521>

påpekar Perez och Scarfó att orsaken till att kvinnor är kvarhållna främst beror på icke-våldsbrott som kommersialisering och narkotikasmuggling. De är kvinnor som är i förhållanden med hög socioekonomisk sårbarhet och som ockuperar de sista länkarna i den kriminella kedjan. Deras barn kan stanna hos dem till 4 års ålder. Författarna bekräftar att garantin för rätten till utbildning, i sammanhang av straffbarhet med ett könsperspektiv, fortfarande är en pågående fråga.

Den andra artikeln om Argentina är av Lascano, Santos och Tiravassi som också pekar på narkotikabrott som den främsta orsaken till internering av kvinnor, transvestiter och transkvinnor i landet. Författarna föreslår att diskutera och genomföra en narkotikapolitik som respekterar mänskliga rättigheter och som är baserad på en könsstrategi.

Tre artiklar om Uruguay ingår. I en av dem analysera Legrand situation för FK och betonar att interneringscentra har utformats för män. De flesta kvinnor som arresterats, 40 %, är för brott mot egendom, medan 26 % för trafik av narkotika.

Noy López och Lacaño Silva analyserar under tiden situationen för barn i interneringscenter i Uruguay med fokus på deras spel. Och de visualiserar behovet av policyer som fokuserar på både ”rehabilitering” av moderns och barnens rättigheter och behov. Och i en andra artikel påpekar både författarna att fängelsebehandling tydligt genomförs, under en sexistisk tendens, resultatet av stereotyper som förstärker den traditionella rollen som kvinnan-mamma-vårdgivaren i hemmet. Därför kännetecknas samexistens i samband med inneslutning av könsdrag med traditionella roller, inklusive när det gäller utbildning och arbete.

Artikeln om Ecuador handlar om frihetsmålningar, och hänvisar till den verksamhet som de har gjort i elva år i fängelserna i Quito och Latacunga där, baserat på kommunikation med de fångar och fångarna och genom en dynamisk lekfulla, fria och inkluderande, är varandras idéer integrerade för att ta itu med muralism, motiverande och reflekterande frågor om frihetsberövade personens verklighet och förväntningar.

Huggins Castañeda analyserar situationen i centrum för förebyggande internering i Venezuela, där de bekräftar att det finns ett absolut brott mot normer och regler som skyddar kvarhållna kvinnor. De brott som kvinnor hålls för är bland annat rån och stöld, utpressning och narkotikahandel.

Castañon hänvisar till de brott för vilka guatemalanska kvinnor är frihetsberövade och påpekar att de mestadels är utpressning, mord och olagligt besittning av skjutvapen. Författaren anger att kvinnor, flickor och ungdomar är den sista länken i den kriminella kedjan och den första som arresterades.

Benavides artikel, fokuserad på historien om Teodora Vázquez, hänvisar till frihetsberövade kvinnorna i El Salvador som har dömts för att ha genomfört en abort. Salvadoransk lagstiftning kriminaliserar kvinnor som har genomfört en abort med påföljder som kan upp till 30 år i fängelset. Efter Benavides artikel ingår information om FK som Teodora Vázquez skickade oss.

Cascantes talar om ett fängelsesystem i kris och fokuserar på de undermänskliga förhållandena där frihetsberövade kvinnor bor i Costa Rica. Salinas Boldo påpekar att även om det i México finns ett regelverk som reglerar villkoren för FK, respekterar detta inte i praktiken eftersom det i mexikanska interneringscenter inte finns några minimum-



villkor för att FK ska utöva sina mänskliga rättigheter och har tillgång till social återintegrering.

Slutligen överväger Lindblad situationen för de frihetsberövade kvinnorna i det svenska fängelsesystemet, baserat på adekvata materiella förhållanden, det fokuserar på rehabilitering för återintegrering av FK i samhället och förhindrar dem från att återuppta brott.

# Betänkande kring rätten till utbildning för fängslade kvinnor i Argentina

Camila Pérez<sup>2</sup> y Francisco Scarfó<sup>3</sup>

Det är ett känt faktum att intagna i argentinska fängelser lever under omänskliga förhållanden. Detta finns noggrant dokumenterat i “Kommittén mot tortyr”s rapporter, samt i de årliga rapporterna (*Informes Anuales de la Procuración Penitenciaria de la Nación*). Den här artikeln riktar fokus mot den verklighet som fängslade kvinnor i argentinska fängelser lever i, varför det också är relevant med statistik som synliggör den stigmatisering som kvinnor utsätts för inom ramarna för fängelsesystemet. Vi utgår här ifrån uppgifter som presenteras i “*Informe Mujeres en Prisión (2011)*”<sup>4</sup> e *Informe Anual 2018 de la Procuración Penitenciaria de la Nación*”.

Enligt “*Dirección Nacional de Política Criminal*”, har andelen kvinnor i Argentinas fängelser ökat med cirka 50 procent de senaste 15 åren (PPN, 2019, p. 335). De flesta av dem har fängslats på grund av icke våldsbrott, framförallt då försäljning och smuggling av droger. Ökningen av kvinnliga fångar bottnar i den växande

---

2 Lärare av högre utbildning i antropologi vid universitetet i Buenos Aires. CONICET Doctoral Fellow vid Institute of Social Studies (IDAES / UNSAM). Medlem i GESEC (studiegrupp om utbildning i fängelser)

3 Master i mänskliga rättigheter och examen i pedagogik från UNLP. Medlem i GESEC (studiegrupp om utbildning i fängelser) [www.gesec.com.ar](http://www.gesec.com.ar)  
Lärare i grundutbildning för vuxna i fängelser i provinsen Buenos Aires sedan 1992.

4 Denna rapport har utarbetats av Centrum för rättsliga och sociala studier (CELS), kommissionen om jämställdhetsfrågor i offentlig försvarare kansli, Procurator Office of the Nation (PPN) och i den första etappen av forskning, rättvisa och gendergrupp av Interdisciplinär Center för studier av offentlig politik (CIEPP).

fattigdom och ökade arbetslöshet som ägde rum i Argentina under nittio-talet. Denna samhällsutveckling påverkade framförallt kvinnorna negativt. Gamla familjeförhållanden förändrades i grunden, och många kvinnor behövde ta ett ännu större ansvar för att hålla ihop familjen. Statens frånvaro och stöd för kvinnornas utsatta situation, samt kvinnornas brist på andra alternativ till försörjning, drev dem in i osäkert och farligt arbete, ofta kopplat till olaglig narkotikahandel. Och precis som i andra latinamerikanska länder, växte antalet fängslade i Argentina parallellt med allt fler dömdes för brott mot Narkotikalagen (23. 737). Trots att man sade sig driva en aktiv politik kring narkotika, bidrog samhällets förebyggande politiska åtgärder och kriminalisering, snarare till ett förtyck av dessa utsatta personer.

I rapporten *”Informe llevado adelante por el CELS (2011, p.30)”*, konstateras att nio av tio utländska fångar i argentinska fängelser är dömda för narkotikarelaterade brott. Den gränsöverskridande narkotikahandeln drabbar vanligtvis redan socialt mycket utsatta kvinnor, och dessa kvinnor blir den sista länken av flera i en längre kriminell kedja. Det handlar om desperata människor som gör vad som helst, som kanske till och med riskerar livet för att försörja sig själva och sin familj. Det finns alltså ett stort antal fängslade personer vilka har en framträdande familjroll; 80 procent av dem är dömda för första gången, 86 procent var mödrar när de fängslades och hade mellan två till tre barn att försörja, samt beskrev sig själva som familjeförsörjare. Hela sextio procent av de som intervjuades i rapporten identifierade sig själva som ansvariga för merparten av familjens inkomster (CELS, 2011, p.151-191; PPN, 2019, p. 339-342).

Rätt till utbildning i fängelset (för fängslade kvinnor framförallt) kan inte diskuteras utan att nämna den skillnad som finns mellan könen, vilken i sin tur påverkar utbildningen på olika plan. Enligt

principen om de 4 “Aes”<sup>5</sup> måste utbildningens kvalitet sättas i relation till *var* utbildningen ges (i detta fall i kvinnofängelser), och *vilka* som undervisningen riktar sig till (här fängslade kvinnor). När det gäller tillgång till utbildning, är det även viktigt att ta hänsyn till behoven hos de som ska utbildas. Av alla intagna i argentinska fängelser, är som sagt kvinnorna de som till störst del står för det ekonomiska stödet till sina familjer. För att kunna försörja sina barn och familjer utanför fängelsets murar, tvingas de beklagligt nog ofta välja mellan arbete eller studier. Detta resulterar i att många kvinnor aldrig ges möjligheten till att studera (CELS, 2011, p.194).

Historiskt sett har fängelset varit en plats för manliga fångar, kvinnor har förvisats till speciella anstalter där de tagits om hand av katolska nunnor. Att kvinnor i högre grad nu delar fängelse med män innebär problem, då de flesta vårdare och fängelsevakter saknar kunskap och erfarenhet kring hantering av kvinnliga fångar. Vad som heller inte får glömmas bort är att antalet kvinnliga fång-

---

5 . Formuleringen av “4 Aes” föddes ur förslag av Katerine Tomaševski, tidigare FN: s särskilde rapportör om rätten till utbildning Commission av FN: s mänskliga rättigheter och definieras av oss på följande sätt:

Tillgänglighet: att systemet är icke-diskriminerande, tillgängligt för alla och att positiva åtgärder vidtas inte bara i relation till tillgång, utan också utbildningssystemets varaktighet och studentexamen.

Överkomlig, att utbildningen ska vara gratis, finansieras av staten och att det finns tillräcklig infrastruktur och utbildade lärare som kan upprätthålla utbildningen. Det vill säga utbildning finns tillgänglig.

Anpassningsförmåga: att utbildning kan utvecklas när samhällets behov förändras och kan bidra till att övervinna ojämlikheter, såsom könsdiskriminering, och som kan anpassas lokalt för att anpassa sig till specifika sammanhang.

Med andra ord, en utbildning som riktar sig till ett enskilt ämne (frihetsberövad person) och ett specifikt sammanhang (fängelse).

Acceptabilitet: att innehåll och metoder för undervisning är etiskt relevanta, icke-diskriminerande, kulturellt lämpliga, av kvalitet och överensstämmer med Utbildning i mänskliga rättigheter. Se mer i Tomasevski. K. (2003) ”Innehållet och giltigheten av rätten till utbildning”, i Pedagogical Notebooks, IIDH, San José de Costa Rica.

ar är mycket mindre än den manliga andelen, vilket bidrar till att kvinnornas situation inte synliggörs. Ojämligheten mellan könen ute i samhället tenderar att återskapas i fängelset, och kvinnorna utsätts ständigt för diskriminering och stigmatisering även innanför murarna. De dåliga förutsättningarna i fängelset vad gäller utbildning förstärker även könsstereotyperna på så sätt att kvinnorna i huvudsak får ägna sig åt vård- och hushållsuppgifter såsom att sy, tvätta, vara frisör, tillverka väskor och broscher och så vidare (PPN, 2019, p. 344). Något som är viktigt att nämna i sammanhanget, är det faktum att kvinnor efter en graviditet hamnar i en utsatt situation då barnet spenderar sina första månader i livet inom fängelset (CELS, 2011, p. 151-191; Tinta Revuelta, 2015, p. 24-30; PPN, 2019). I rapporterna som refereras till här, framgår att gravida kvinnor i fängelse hamnar i en extremt utsatt situation, deras rättigheter respekteras vare sig när det gäller hygien, hälsa eller kost (CELS, 2011, p. 200). Paragraf 195 i lagen (Ley de Ejecución Penal, 24. 660) tillåter kvinnan att vara med barnet som fötts i fängelset fram till det att barnet fyller fyra år. Men dock finns inga bra förutsättningar för att ta hand om barn i fängelset, det saknas lämpliga inrättningar och barnen löper hög risk att utsättas för oroligheter av olika slag.

*Fängelset är ett straff, och barnet innanför murarna blir djupt straffat* (Tinta Revuelta, 2015, p.27). Det är vanligt att mamman tackar nej till erbjudan om att sitta i husarrest. Att avtjäna sitt fängelsestraff hemma innebär att kvinnan inte har möjlighet att försörja sig, vilket leder till att hon istället blir kvar i fängelset. I sin tur innebär det att barnets behov inte kan tillgodoses och att barnets bästa blir åsidosatt (Kalinsky, 2006; Ojeda, 2013). Istället för husarrest, skulle kvinnorna exempelvis kunna erbjudas möjligheten till lindrigare straff. Även den fysiska misshandeln som många av kvinnorna utsätts för i fängelset måste nämnas här. Att kvinnorna drabbas av fysiska problem och saknar kvinnoanpassad vård, är inte något som glöms bort, bara för att man erbjuds en

utbildning.

Vad som har beskrivits ovan vad gäller det argentinska fängelse-systemet, visar att nya initiativ bör tas för att uppmärksamma åtgärder kring utbildningsinsatserna i fängelset ur ett könsperspektiv. För att förändra situationen i fängelserna bör man ta itu med följande punkter; gravida kvinnor som sitter i fängelse eller som har barn yngre än fyra år måste få hjälp med barnpassning och dagverksamhet i fängelset. Ibland bör barnen beredas möjlighet att få vistas på förskola utanför fängelset, vilket skulle vara lika värdefullt för barnen som för deras mammor. I en del fängelser bör det finnas ett platskontor som helt ägnar sig åt kvinnors frågor och behov. Vidare måste statliga myndigheter och civila organisationer inkludera kön som en faktor i sina rapporter, och ta hänsyn till kön när de behandlar brott och straff inom detta område. Man behöver även börja arbeta med dessa frågor inom fängelsesystemet och inom olika utbildningsinstanser <sup>6</sup>. Sammanfattningsvis kan konstateras att rätten till utbildning i samband med fängelse, speciellt sett ur ett könsperspektiv, är en brinnande aktuell och brådskande fråga. Det gäller att vidta åtgärder som bidrar till att fördjupa och utveckla den offentliga utbildnings- och straffrättspolitik, lagar och förordningar, för att kunna förändra villkoren och tillgodose kvinnors rätt till utbildning i argentinska fängelser.

## Källor

CELS (2011). *Mujeres en prisión. Los alcances del castigo*. Ministerio Público de la Defensa de la Nación, Procuración Penitenciaria de la Nación. Buenos Aires, Siglo XXI. Finns i:

---

6 I detta avseende föreslår vi att följande material (bland många andra tillgängliga resurser) konsulteras  
[https://maestrostumberos.files.wordpress.com/2019/05/cuadernillo\\_contexto-de-encierro\\_web.pdf](https://maestrostumberos.files.wordpress.com/2019/05/cuadernillo_contexto-de-encierro_web.pdf)

<https://www.cels.org.ar/web/wp-content/uploads/2011/04/Mujeres-en-prision.pdf>

Kalinsky, Beatriz (2006). Los usos de la prisión. La otra cara de la institucionalización. El caso de las mujeres encarceladas. *Ley, Razón y Justicia. Revista de Investigaciones en Ciencias Jurídicas y Sociales*. Año 7 Número 10:181-204.

Ojeda, Natalia (2013). La cárcel y sus paradojas. Los sentidos del encierro en una cárcel de mujeres. Tesis doctoral en Antropología Social, Universidad Nacional de San Martín. Finns i:

<http://ri.unsam.edu.ar/tesis/IDAES/DAS/TDOC-IDAES-2013-ONS.pdf>

Procuración Penitenciaria de la Nación. Informe Anual 2018 (2019). La situación de los derechos humanos en las cárceles federales de la Argentina. Ciudad Autónoma de Buenos Aires. Digital bok som finns i:

<https://www.ppn.gov.ar/pdf/publicaciones/Informe-anual-2018.pdf>

Scarfó, Francisco (2016) Una aproximación a la perspectiva de género en la educación en cárceles, en Observatorio Regional de educación Inclusiva (OREI – CLADE). Finns i:

[https://orei.redclade.org/post\\_blogueros/una-aproximacion-a-la-perspectiva-de-genero-en-la-educacion-en-carceles](https://orei.redclade.org/post_blogueros/una-aproximacion-a-la-perspectiva-de-genero-en-la-educacion-en-carceles)

*Tinta Revuelta (2015). Infancia suspendida. De la cuna a la celda. Yo soy. Revista de Yo no fui, asociación civil y cultural. 1(1), 24-30.*



# Paradigmet av kriget mot droger i nyliberala sammanhang och kriminalisering av kvinnor, transvestiter och transkvinnor

Aramis Lascano,<sup>7</sup>

María Santos,<sup>8</sup>

Antonella Tiravassi,<sup>9</sup>

*Kom ihåg att när en kvinna fängslas, lider inte en individ utan ett komplett socialt nätverk. Under 2000-talet fortsätter häxjakten: utestängda kvinnor är fortfarande fångade. Lisset Cobra, 2015.*

## Introduktion

Denna artikel är en del av forskningen som utförs av RESET, en ideell organisation som bevakar en narkotikapolitik som respekterar mänskliga rättigheter. Organisationen består av ett tvärvetenskapligt team av yrkespersoner inom lag, sociologi, psykisk hälsa och ekonomi, som är villiga att producera och analysera empirisk data som gör det möjligt för oss att vända den nuvarande politiken och säkerställa främjandet av offentligt politik som kan förbättra livet i våra samhällen.

Vi är intresserade av att producera kritiska avläsningar som demonstrerar den differentierade effekten av narkotikapolitiken. I

---

7 Aramis Lascano är advokat (UNLP), aktivist, specialist i att ta itu med interpersonell och genusvåld (FCJyS-UNLP) doktorsexamen i samhällsvetenskap (FaHCE-UNLP). Är en del i RESET.

8 María Santos är en del av den regionala arbetsgruppen "Kvinnor, narkotikapolitik och fängslandet av kvinnor", ledd av WOLA är medlem i RESET.

9 Antonella Tiravassi en akademisk forskningssociolog på frågor relaterade till rättvisa och kön och integration

detta avseende är det uppenbart att narkotikapolisen har en annan inverkan på kön och under de senaste åren har det varit mycket skadliga resultat för kvinnor, trans- och transvestitgrupper.

## **Regional kontext**

Det finns de som hävdar att kvinnor historiskt sett har varit de stora osynliga inom det kriminella systemet, fängelser har skapats för och av män. (Azaola, 2005; Olmos 2007; Goetting och Howsen 1983). Till och med Corina Giacomello (2017) går lite längre och hävdar att det är lämpligare att bekräfta att fängelser inte är utformade och byggda av och för män utan snarare av män för ”icke-människor”, det vill säga människor som lever under obeboeliga förhållanden, med höga tröskelvärden för våld och systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter. Det har varit en stigande dödlighet under de senaste åren både i federala fängelser (Nationens straffbeskrivning, 2019) och i vissa som förvaltas av provinserna (Provinsiella kommissionen för minnen, 2019).

Under de senaste åren har det funnits exponentiell tillväxt i graden av fängslandet av kvinnor. På samma sätt är fängelse området med socialt hat mot kvinnor, transvestiter och transkvinnor. Fängelsevåldet är det reglerade innehållet i tvångsinstitutioner och utvecklas också i samspelet mellan det repressiva och förvaringsorganet (Lagarde, 1990:680). I Latin-amerika är det en tillväxt på 53,8% av den kvinnliga fängelsepopulationen mellan 2000-2017, jämfört med 19,6% hos män (Institutionen för kriminologiska undersökningar i London). Detta beror särskilt på den stötande återkallelsen av rättsapparaten och de repressiva krafterna för att åtala och ”förhindra” de påstådda narkotikabrotten; det är en verklig ökning av kriminaliseringen och en stark betoning på förföljelse av dem som ockuperar underordnade roller i olagliga ekonomier.

Sanningen är att hittills har ett verkligt krig funnits mot kvinnor och kollektivet av trans- och transvestitkvinnor, uttryckt i en ökning av fängelse förebyggande. Den överdriva och långvariga användningen av förhindrad frihetsberövande undergräver principer om presumtion om oskuld, laglighet, nödvändighet och proportionalitet som övervägs av lokala bestämmelser och internationella föredrag om mänskliga rättigheter, undertecknade av den argentinska staten. dessutom bidrar det kraftigt till överbeläggning av fängelser och utsätter ofta fångarna för missbruk och/eller våld (Wola, 2019). Följande grafik visar några tecken på denna differentiella inverkan:

Befolkning i förvar i förhållande till den totala befolkningen i fängelse				
Land (år)	Antal kvinnor i förvar	Procentdel kvinnor i förvar	Antal män i förvar	Procentdel män i förvar
Argentina (2017)	2,092	59,4%	36,131	44,3%
Bolivia (2018)	1,130	74,0%		
Brasilien (2016)	19,223	45%		
Chile (2018)	1,507	42,8%	11,993	32,5%
Colombia (2019)	2,882	35,0%	35,577	32,0%
Ecuador (2019)	1,535	50,9		
G u a t e m a l a (2017)	1,112	53,5%	8,687	45,7%
México (2017)	4,142	53,5%	60,470	33,8%
Nicaragua (2012)	31	6,9%	1,096	12,6%
Panamá (2012)	698	68,4%	8,745	64,8%
Paraguay (2012)	401	75,9%	5,379	72,9%
Perú (2018)	2,065	41%	33,553	39,3%

Uruguay (2018)	369	71,2%	7,393	69,7%
----------------	-----	-------	-------	-------

Drogbrott är den första orsaken till fängslandet av kvinnor, transvestiter och transkvinnor i Argentina och den tredje hos män. När det gäller kvinnor som är fängslade för brott relaterade till narkotika handel och kommersialisering i Latinamerika är de i genomsnitt 33 år, de är primära (de har ingen kriminell handling), mestadels fattiga, många av dem ensamstående mödrar och ansvariga för hushållen för vård av deras döttrar och andra familjemedlemmar. Och det finns en hög andel migrerande kvinnor.

## Nationell diagnos

Bland kvinnliga fångar i Argentina för 2017 är brottet för brott mot narkotikalagen, som representerar 48 % av befolkningen som är fängslade i fängslande brott. Det vill säga 47 % av kvinnliga fångar är för narkotikabrott. 37 % av kvinnliga fångar är inrymda i Buenos Aires Fängelse Tjänst och för det andra i Federala Fängelse tjänst (SPF), som är 25 %. Inom SPF är 40 % av kvinnorna utläningar och 9 av 10 utländska kvinnor som är fängslade i SPF är också fängslade för brott relaterade till narkotikalagen<sup>10</sup>.

Den ovannämnda nationella diagnosen visar hur ”de mest sårbara i den sociala skalan är intimt relaterade till de krafter som utövar möjligheten till legitimt fysiskt våld i staten” (Coba, 2015: 176). Å andra sidan, i förhållande till kvinnor, transvestiter och transmigranter, är det viktigt att lyfta fram att ”det är i full absorption av sociala föreskrifter (där kön, klass och ras spelar in) och inte i överträdelser av samma som kan förklara dess nuvarande situa-

10 Information tillhandahållen av Fängelseobservatoriet för anskaffandet av nationens fångelser. Deras publikationer kan konsulteras på byråns webbplats [www.ppn.gov.ar](http://www.ppn.gov.ar).

tion och dess intrång i brottet” (Torres Angarita, 2008:27).

Enligt officiella rapporter som producerats av den nationella byrån som ansvarar för att säkerställa rättigheterna för personer som hålls kvar i landet<sup>11</sup>, situationen är oroväckande för fängslandet av de hänvisade grupperna. Den ökande överbefolkningen drabbar särskilt fängelserna för kvinnor, transvestiter och transkvinnor. Fenomenet komplicerar tillgången för grundläggande rättigheter som hälsa, arbete, studier och mat. I linje med detta inkluderar de metoder som formar institutionellt våld, godtyckliga överföringar, nedsättande rekvisitioner och misshandel. Rapporten som framställts av genus- och mångfaldsteamet hos nämnda byrå indikerar att ”året 2018 hade som en speciell egenskap följt av flera fall av misshandel inom ramen för kollektiva evenemang. I de flesta av dem registrerade det straffrättsliga ingripandet med hjälp av rekvisitionsorganet en våldsamt handling och utövade överdriven maktanvändning” (Nationens straffbeskrivning, 2019: 345).

Från den nuvarande narkotikapolitiken är kriminaliseringen av kvinnor, trans och transvestiter och den negativa påverkan på deras livsbanor systematisk. Det möjliggör för konstant förnedring, begränsning av frihet, manipulering och indoktrinering av kropparna i inneslutningen.

Enligt de senaste uppgifterna från Nationella Fängelse Advokaten (2019) åtalas 85 % av befolkningen av trans- och transvestitkvinnor som hålls kvar i federala fängelser, 61 % är migranter och 68 % är kvarhållna för narkotika mikrotrafikering. I provinsen Buenos Aires ökar andelen trans- och transvestitpopulationer som arresterats för mikrotrafikering ännu mer (Otrans Argentina, 2017). Brott mot mänskliga rättigheter och situationen för strukturell

11 Se nationella rapporter från Nationella Fängelse Advokaten, [www.ppn.gov.ar](http://www.ppn.gov.ar)

ojämlikhet som transpersoner och transvestitkvinnor genomgår fördjupas när de hålls kvar i fängelsesystemet. Problem med tillgång till hälsa i fängelsekontexter, systematiska kränkningar som hindrar utövandet av könsidentitet, utförandet av förnedrande och förnedrande rekvisitioner eller överexponering för våld vid överföringar är några av de konsekvenser trans- och transvestitkvinnor upplever en gång införda i denna straffkrets. Under 2017 dog tre transkvinnor i enhet nummer 32 i Florencio Varela på grund av hinder och bristande uppmärksamhet på de hälsoproblem som de genomgick (Otrans Argentina, 2017). De allra flesta transvestiter och transkvinnor som hålls kvar i federala eller provinsiella fångelser hålls fängslade för påstådda överträdelser av narkotikalagen förknippade med lättförstörbar, synliga, underlägsna, riskabla och icke-våldsamma roller i kommersialiseringsnätverk.

Från RESET hävdar vi att det är en tredubbel mening som faller särskilt på kvinnor. Å ena sidan, baserat på moralisk bestraffning för utsläpp vid könsstereotyper; å andra sidan genom differentiell hantering av straff under inneslutning och slutligen genom mainstreaming av narkotikapolitiken som kriminaliserar och bedriver en patriarkal mikroekonomi, som upprätthålls av en social fördelning av paternalistiskt och diskriminerande arbete som relegerar kvinnor – och även för trans och transvestiter – för att utsättas i trafikkedjans svagaste och svängbara länkar.

Några av de delade faktorerna som påverkar dessa kriminaliseringsprocesser beror på förekomsten av feminisering av fattigdom – eller den höga ekonomiska och sociala sårbarheten -, hinder för att få tillgång till den formella arbetsmarknaden och deltagande i informella ekonomier som t.ex. sätt att överleva de som begår narkotikabrott står inför effektiva efterlevnadsstraff, inklusive de som begår icke-våldsbrott av mindre mängder.

Den lokala narkotikapolitiken skiljer inte mellan olika nivåer av deltagande i narkotikahandeln, därför har alla beteenden samma påföljder. Detta betecknar dess allmänna ineffektivitet när det gäller åtal för narkotikabrott, eftersom de är inriktade på de nedre länkarna. Denna differentiella inverkan uttrycker ökningen i fängelset av de svagaste länkarna i narkotikahandeln och syftar till att uppvisa viss effektivitet och effektivitet i ”kampen mot narkotikahandeln”. En åtskillnad av standarder simuleras för att kriminalisera stora, medelstora och små drogkungar, som avslöjas lätt när de ser vem som tränger över de federala och provinsiella fängelseenheterna. Statens förföljelse för narkotika säkerställer slavarbete på drogmarknaden. Det är dags att ompröva problem och föreslå alternativ.

Därför finns det ett brådskande behov av att diskutera och genomföra en narkotikapolitik som respekterar mänskliga rättigheter som utgår från en könsstrategi till dess tillvägagångssätt och som betonar inkluderingen av både kvinnor och transvestiter och transkvinnor för deras diskussion och design. Detta möjliggör främjandet av deras aktiva deltagande tillåter erkännandet av byrån och undviker stereotypa och offerfokuserade föreläsningar.

## Referenser

Azaola, E. (2005). Las mujeres en el sistema de justicia penal y la antropología a la que adhiero. *Cuadernos de Antropología social*, 22, 11-26.

Coba, L. (2015). *Sitiadas: La criminalización de las pobres en Ecuador durante el neoliberalismo*. Quito: FLACSO-Ecuador

Comisión Provincial por la Memoria (2019). *Informe anual 2019: el sistema de la crueldad XIII: sobre lugares de encierro, políticas de seguridad y niñez en la provincia de Buenos Aires*. La Plata: Comisión Provincial por la memoria.

Giacomello, C. (2017). Mujeres privadas de la libertad: una perspectiva sobre derechos y género en la ejecución penal. En Di Corleto, J. (Comp.) *Género y Justicia Penal* [pp. 349-370]. Ciudad Autónoma de Buenos Aires: Didot.

Goetting, A., y Howsen, R. M. (1983). Women in prison: A profile. *The Prison Journal*, 63(2), 27-46.

Olmos, C. Y. (2007). Mujeres en prisión. Intervención basada en sus características, necesidades y demandas. *Revista española de investigación criminológica*, 5, 1-23.

Otrans Argentina (2017). Situación sobre el colectivo trans y travesti privadas de la libertad. Informe presentado al Relator Especial de las Naciones Unidas, sobre la Tortura y otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes.

Procuración Penitenciaria de la Nación (2019). *Informe Anual 2018: la situación de los derechos humanos en las cárceles federales de la Argentina*. Ciudad Autónoma de Buenos Aires: Procuración Penitenciaria de la Nación.

Torres Angarita, A. (2008). *Drogas, cárcel y género en Ecuador: La experiencia de mujeres mulas*. Quito: FLACSO-Ecuador



Wola (2019). Informe. Prisión preventiva en América Latina: el impacto desproporcionado en mujeres privadas de la libertad por delitos de drogas. <https://bit.ly/2WImlrq>

# Fängelserna är inte gjorda för kvinnor

Denisse Legrand <sup>12</sup>

Publicerad i La Diaria) Politiken för frihetsberövande av kvinnor är ett måste för de nästan 500 kvinnor som fängslas i Uruguay.

Fängelser, liksom de flesta institutioner, är gjorda av och för män. Historiskt har de inte vetat vad de ska göra med kvinnor som begår brott. Den feminina osynligheten i det kriminella systemet gör att vi vet mycket lite om deras banor i sammanhangen av instängdhet.

Osäkerheten, överföringarna till otjänliga utrymmen och det preliminära, som blir permanent markerar den kvinnliga fängelseledningen i Uruguay.

Kvinnor gavs till religiös ledning i årtionden. Inrymt i Cabildo fängelse sedan 1934, nunnorna till den gode herden var ansvariga för kvinnor som begick brott fram till 1989. Efter flera institutionella förändringar och inom ramen för processen för humanisering av systemet, skapades det nationella rehabiliteringsinstitutet (INR) i 2011.

Med tanke på de bedrövliga förhållandena i fångenskap och ett jordskred som var överhängande, flyttades samma år kvinnorna i Cabildo till den nyinrigda enheten 5 "feminin", som ligger i det tidigare psykiatriska sjukhuset Musto.

Valet av en schizofreni-byggnad för fångslandet av kvinnor väcker

<sup>12</sup> Denisse Legrand har en examen i kulturhantering och är kommunikatör. Hon samordnar NADA CRECE A LA SOMBRA, ett projekt för att främja socio-pedagogiska åtgärder i fängelser

inte uppmärksamhet. Enligt María Ana Folle, en psykolog expert i förhållningssätt hos kvinnlig frihetsberövande, det finns slående likheter mellan den kvinnliga befolkningen i fängelserna och de psykiatriska centrumen. Den huvudsakliga likheten ges av regeringen i dessa befolkningar.

## **Tillbaka till drift**

Återigen, sätet för frihetsberövande av kvinnors frihet står inför en kris. Enligt den parlamentariska kommissionens ledamöters rapport 2017, visar enhet 5 «allvarliga underhålls- och strukturella brister och står för närvarande inför en riskfylld gnagarpest för hälsa och bekvämlighet». Betänkandet specificerar också grym, omänsklig och förnedrande behandling i en sektor och otillräckliga villkor för social integration inom flera sektorer. Det rekommenderar också “att främja underhåll och återvinning fungerar i enheten, reparera allvarliga befintliga försämringar, kalla externa tjänster för att bekämpa pest av gnagare”. Han avslutade med att säga att “i omöjligheten eller misslyckande av ovanstående gå vidare till sökandet efter en alternativ plats för enheten”.

## **Skyldiga**

Som ett resultat av könsrollerna är brottsligheten ett mestadels manligt fenomen. Kvinnorna står för närvarande för 5 procent av den frihetsberövade befolkningen, ett antal som förblir stabilt och aldrig har överskridit 10 procent.

Enligt officiella siffror från INR finns det idag 488 kvinnor som är fängslade i Uruguay; 253 har hemvist inom stadens väggar i grannskapet Colón, 242 gör det i enhet 5 “feminin” och 11 i enhet

9 “mödrar med barn”, där kvinnor kan leva med sina döttrar och barn fram till 2 års ålder. De andra 235 kvinnorna som hålls fängslade av straffsystemet fördelas i olika enheter av det inre inom landet.

Det finns tio gravida kvinnor fängslade, tre i enhet 5 och sju på insidan. 38 flickor och pojkar bor i fängelserna i vårt land, 12 i enhet 9 och 26 inom det inre.

För 43 % av kvinnorna är detta deras första erfarenhet i det kriminella systemet (de är primära); 37 % är återfallsförbrytare och situationen för resterande 20 % är inte bekräftat. De flesta (71 %) bearbetas men inte straffas, detta innebär att endast 29 % vet vad deras straff kommer att bli.

De brott som kännetecknas av kvinnor är olika. De flesta (40 %) är brott mot egendom. Narkotika handel (26 %) är mycket aktuell. De är i allmänhet kvinnor som ägnar sig åt mikrotrafik och som representerar de svagaste länkarna i distributionskedjorna för substanser. Brott mot liv och fysisk integritet står för 22 %. Återstående behandlas mellan sexualbrott (3 %), ekonomiska brott (2 %), vapenhandel (0,7 %) och andra brott (6,3 %). Det finns vara en kvinna som är fängslad för våld i hemmet, en siffra som uppgår till 149 fall hos män.

## **Transsexuella kvinnor i manliga fängelser**

Enligt den officiella folkräkningen för transpersoner finns det 853 transpersoner i Uruguay. Även om de är den mest kränkta befolkningen i landet, endast 14 är fängslade. Eftersom ingen av dem har en förändring i könsregistret, hålls de 13 transsexuella kvinnorna i

manliga fängelser; 12 i enhet 4 “Santiago Vázquez” och en i enhet 3 “frihet”. Den transsexuella mannen i fängelset finns i enhet 5. Nio är återfallsförbrytare, fem är primära. Endast tre är straffade, medan 11 väntar på sin dom.

De frihetsberövade transsexuella kvinnor i enhet 4 är i modul 4, i en sektor som kallas “kategori”, utrymme som bor i dem, deras par och homosexuella män som ansöker om att vara där av olika skäl. Villkoren för instängdhet, som i de flesta av denna anläggning, är omänskliga. Flera kan inte läsa eller skriva, ingen deltar i formell utbildning. Inom modulen är några fajneras (städare) och andra ranchägare (fördelar maten), båda obetalda jobb. Endast en av dem bor i modul 9, ett utrymme för progressivitet som gör det möjligt, bland annat, att få tillgång till en måttligt värdig arbetsplats och att leva lite mindre illa.

## **Jämställdhets politik**

INR-avdelningen för genus och mångfald inrättades som sådan i 2016. Det bidrar till uppbyggnaden av en övergripande politik för jämställdhet, mångfald och mänskliga rättigheter för att införliva detta perspektiv i institutionen. Det har genererat olika åtgärder för det civila INR, såsom utbildnings-utrymmen, utarbetande av protokoll (särskilt granskning och rekvisition, utrymmen som är välrustade för missbruk), övervakning av situationer av trakasserier och våld i hemmet som involverar tjänstemän, för att nämna några.

Det arbetas också med alla människors frihet (män, kvinnor, transpersoner, flickor och barn) genom utbildningsprogram, workshops för bildandet, reflektion över maskuliniteter och sätt att vara kvinna, förhållningssätt av den migrerande befolkningen, moderskap och faderskap i sammanhang av instängning, bland annat.

## **Tonåringar som begår brott**

Enligt Raquel Galeotti, en psykolog expert i ungdomars rehabilitering, finns det en diskursiv utelämnade av kvinnor som är inneboende i kriminella system. Han förklarar att tonåringar som begår brott har tre betydelser: att vara tonåringar, kvinnor och brottslingar.

Man försöker sätta upp en diskurs som väcker att de är "värre än männen", eftersom förutom att trotsa systemet genom brottet, gör de det genom att bryta stereotyper av kön.

En trippel linje av ingripande visas för ungdomar: beroende (återvända till en familj), hemlivet (utveckla färdigheter i samband med inhemsk praxis och vård) och feminisering (arbete med skönhet för att osynliggöra närvaron av brottslighet och fångenskap).

Galeotti säger att begreppet skönhet är mycket närvarande i diskursen hos operatörerna som arbetar med ungdomar. De säger «det är ett sätt att vara mindre synlig för det kriminella systemet». De syftar till estetisk omställning nära traditionella skönhetskanoner för att komma ur strålkasarljuset av polisens eventuella arresterande i framtiden.

## **Feminiseringen av kraften i fängelsearbete**

För kriminologen Ana Vigna, medlem av kärnan i analysen av brottslighet och våld (NACVI), det finns funktioner i ideala termer av fängelser som ifrågasätts med verkligheten. När staten berövar en person av dess frihet, är det föremål för en situation av totalt beroende (att föda, sanera, arbete, etc.).

Dilemmat mellan våld och kontroll är en punkt av spänningar för fängelsepersonalen. Även om de tros vara motpositioner, vård och kontroll går hand i hand: vård är en kontrollmekanism för att upprätthålla ordning. När det straffrättsliga systemet utgår från att vården är en del av fängelse hanteringen, erkänner den en uppgift som historiskt har utgått från kvinnor.

Under en lång tid fanns det inte alltför många kvinnor som arbetade i fängelser, i själva verket kunde de inte arbeta med manliga fångar. Det sades att det feminina inte var nödvändigt, och även att det var farligt och kontraproduktivt. Några av dessa anföranden finns kvar än idag, särskilt i den manliga poliskraften.

Feminiseringen av fångvårdsanstalten sker i samband med fängelsereformen, som har tagit polisen till den civila arenan. Oavsett om, eller oavsiktligt, reformen genererade inte bara polisen men orsakade feminiseringen. Inom de offentliga samtalen för att jobba i fängelser är det många fler kvinnor än män.

Enligt folkräkningen till fängelse tjänstemän, även om flera år har gått sedan skapandet av dessa roller, sju av tio tjänstemän är män. Detta varierar om polisens civila funktion är uppdelad. När det gäller polis, 82 % är män och 18 % kvinnor, det motsatta händer i civilrättsliga fångvårdsanstalter: 60 % är kvinnor och 40 % män.

Införlivandet av kvinnliga tjänstemän har genererat motstånd, något som vanligtvis händer när kvinnor engagerar sig i manliga universum. Med tiden visade det att införlivandet av kvinnor har en positiv effekt på sänkningen av nivåerna av konflikter och våld, samtidigt som man förbättrar behandlingen mellan tjänstemän och praktikanter. Det konstaterades också att kvinnliga tjänstemän har en differentierad stil för att relatera till människor som är

frihetsberövade, med betoning på dialog och närhet.

Det ifrågasätts om detta är för en könsfråga, som leder kvinnor att utveckla denna uppgift genom relationella, eller om det faktiskt har att göra med de ståndpunkter som varje person upptar. Vårdnaden, den externa vakten och den direkta behandlingen i modulerna är maskulina uppgifter. Inom de tekniska områdena, kopplade till rehabilitering och behandling, är kvinnor representerade. Även i recensenten, som både i manliga och kvinnliga fängelser är de som besöker alltid kvinnor.

Fördomarna om feminisering av arbetet bör analyseras från fångvårdssystemets androcentriska karaktär. Även om reaktionerna på detta är könsbetingade, är det kanske starkare influerat av civil och polis divisionen.

Uruguay är ett bestraffande land, och enligt Vigna, "i samhället är fortfarande tanken närvarande att ju värre ett fängelse är desto bättre. Detta sammanhang gör det omöjligt att bygga upp en effektiv kriminalvårdspolitik.

## **Kvinnors hälsa i fängelser**

För Daniel Márquez, en referens för administrationen av statliga hälsovårdstjänster (ASSE) för kränkta populationer, frihetsberövande är brutalt med kvinnor. Vi måste fundera över förändringen i hälso- och sjukvårdsmodellen kom till fängelse, och i synnerhet om den nådde de kvinnor som grips. Det finns flera kränkningar i vården. Kvinnor fortsätter att föda handbojade till barnmorska, även om det finns ett institutionellt beslut om att så inte är fallet, och i många fall är det inte ens nödvändigt eftersom det inte finns



några säkerhetsrisker. Många gånger i samråden kränks också deras rättigheter. “En kvinna bör inte utsättas för polisen i en medicinsk konsultation eller när en PAP är gjord, och ändå händer det”.

Vi måste ifrågasätta vad som händer när transsexuella kvinnor är inlåsta i de manliga fängelserna. Det finns många faktorer som påverkar hälsan: industriella silikon injektioner, hemliga hormoner, psykisk hälsa och ett liv av diskriminering.

“Jag trodde transpersoner var den mest sårbara befolkningen i landet; när jag började arbeta i fängelset förstod jag att de mest kränkta människorna är de transpersoner som berövats friheten”, tillade han. Det finns ett överskott av psykiatrisk medicinering hos kvinnor. I de manliga fängelserna uppstår tvång genom våld. För kvinnor och ungdomar uppstår tvång genom psyko mediciner. Detta läkemedel är en kontrollmekanism i sig. Och det är vad fängelserna verkligen söker: social kontroll, oavsett folkhälso- och säkerhetskostnader.

Från den symboliska och från den faktiska, det är oansvarigt att detta är den plats där vi sätter människor att uppfylla sanktioner, som om det vore för något, som om deras funktion inte bara var att skapa skada och att reproducera elände och våld.

# Hur leker barnen I fängelse?

Diana Noy López<sup>13</sup> och Paula Lacaño Silva<sup>14</sup>

Det finns ingen internationell regel om åldern till vilken en flicka eller pojke ska stanna i fängelse med sin mamma. I vissa länder, kan de stanna upp till 12 månader, i andra kan de bo med sina söner och döttrar, upp till 18 månader eller 3 års ålder, till exempel i Honduras går det bra upp till 11 år och i Bolivia kan de vara upp till 6 år. Det finns andra omständigheter att deras mödrar inte kommer att komma in i fängelset förrän sonen eller dottern har uppnått det första levnadsåret.

Fängelset har förändrats i Uruguay sedan skapandet av INR (National Rehabilitation Institutet). INR strävar efter att lösa problem, särskilt de som är relaterade till mänskliga rättigheter.

Min placering i det straffrättsliga systemet var i början av 2000-talet. Situationen var inte densamma som i dag. Det nationella fängelset och fängelsecentralledningen hade fortfarande en lång historia till diktaturen som landet levde under i 13 långa år.

Så under dessa år träffade jag Alejandra och Mauro, mamma och son, båda oskiljaktiga, han bara tre år, gömd bakom henne. Det var som att leka kurragömma, och det tog mig månader att lära

---

13 Diana Noy López har en examen i psykologi och en magisterexamen i nationell strategi. Hon är tjänsteman från inrikesministeriet i Uruguay. Hon har varit chef för kvinno- och mäns fängelser och för närvarande arbetar hon på National styrelsen av de befriade - Dinali. [dnoylopez@gmail.com](mailto:dnoylopez@gmail.com)

14 Paula Lacaño Silva är doktor i juridik och samhällsvetenskap. Hon är chef för INRs Institution för genus och mångfald (DGD) . [paula.lacanio@gmail.com](mailto:paula.lacanio@gmail.com)

känna honom och så småningom tillät han mig att leka med honom. Denna situation var långsam och hade flera prövningar, han litade inte på någon, bara på sin mamma, min avsikt var att leka med barnen som bodde där.

Slutligen en sommareftermiddag stod Mauro bredvid en kran och med ett leende från öra till öra kastade han vatten på mina skor och jag svarade på samma sätt. På det sättet inledde vi en relation där jag kände mig behagligt privilegierad eftersom jag redan hade tappat hoppet om att Mauro skulle leka med någon annan än sin mamma.

Poliser klädda i civila kläder följde honom till skolan, så att ingen märkte att de kom från ett fängelse. Barnen under 5 år åkte inte till något utbildningscenter förrän vi kunde öppna ett dagis, "Los locos bajitos. "

Det var svåra stunder, jag minns vid ett tillfälle när en flicka berättade vad de gjorde på natten med sin mamma för att se månen och jag kommer inte att glömma när de små barnen för första gången fick besöka gång en pool, nära fängelset, det var en stor händelse för dem; inte heller ska jag glömma rädslan som representerade för barnet en hund som vi träffade på vägen.

Åren har gått men problemen hos barnen som bor i fängelset förblir detsamma. De ber om tillstånd för att korsa grinden, de förs med bil till skolan och sällan av sina mödrar.

Det är ibland komplicerat att observera lekar i fängelse. Merparten av tiden är mödrarna medvetna om vad deras barn gör och tillåter dem inte att interagera för mycket med varandra, eftersom det kan

skapa problem bland frihetsberövade kvinnor. Barnen är vana att bli övervakade. Det är bäst att börja leka med de små, men det är inte heller lätt för barnen känner sig auktoriserad av mamman, och hon litar inte lätt.

Barnen leker inte mamma och pappa, utan att ta emot besök, med undantag för de som går på dagis bredvid fängelseenheten nr 9. Där har de en mindre kontrollerad lek, de har bättre utrymmen och de känner varandra, vilket underlättar ömsesidig kontakt, förutsatt att vissa mödrar inte försöker övertyga dem att leka ensamma.

De barn som är födda i fängelse är världen som de känner till, äter, badar, sover och går ut till uteplats samtidigt som deras mödrar. Tyvärr är många gånger dessa regler bara flexibla beroende på den ansvariga personen. Det finns inte tydliga eller metodiska regler för att arbeta med flickor och pojkar i fängelse, vilket skulle göra det möjligt för dem att tydligare tillgodose deras behov.

Det kvinnofängelse som ligger i hörnet av gatorna Cabildo och Nicaragua har varit en religiös församling av nunnor (Asilo del Buen Pastor) som invigdes 1876 för "de mest okunniga själar som är skyldiga" och i slutet av SXIX accepterade församlingen också "avvikande kvinnor" och från "obekväma" hus, där skulle de lära sig "hushållssysslor" för att "uppfostra barn och vara goda hustrur". Sedan blev det ett kvinnofängelse till 1980. Den uruguayanska staten hade också ett bra förhållande med församlingen genom Barnens råd (Consejo del Niño) då fanns på den platsen fram till 2013 en Baby Box, en av de få som fanns i Montevideo, för att lämna de övergivna barnen.

Efter att ha blivit ett fängelse hade några av de kvinnliga fångarna

sina söner och sina döttrar med sig i de enskilda rummen, med undantag för dem som fortfarande inte hade ett bra beteende och, de som bodde tillsammans med dem i gemensamma rum, utan att kunna gå ut till uteplats.

Fängelserna är inte utformade för att låta barn leva med sina mödrar, men innan de skickas till en institution för att bo med andra barn och borta från sina mödrar verkar det vara det bästa alternativet, om det inte finns några eländen som kan skada dem. Lukt, färger, buller och typen av mat är anslutna till hårda och vuxna problematik. Tid, utrymme och material är reglerade och nästan uteslutande godkända. Vissa frihetsberövade kvinnor har familjer som tar emot barnen på besök på helgerna medan andra kvinnor-de flesta av dem- föredrar att barnen inte bor i fängelse. I slutändan måste de ha garantier att barnen kommer att bli väl-skötta, älskade och accepterade eller att familjerna räknar med resurser för att garantera barnen tillfälligt skydd så att de inte bor i fängelse.

Faktum är att de under dessa omständigheter förblir barnen åtskilda från allt socialt liv, från grannskapet, från sina föräldrar och farbröder, morföräldrar och män som kan omge dem med annan tillgivenhet och vård, de lever alltid omgivna av kvinnor som grälar med varandra.

Vad den uruguayanska staten eller straffrättsliga rätten bör söka är att hitta annat sätt att "verkställa straff" för kvinnor så att frihetsberövande inte representerar den enda lösningen. I själva verket borde dessa aktörer plus civilsamhällets organisationer kombinera barns rätt (att inte separeras från det tidiga bandet med sina föräldrar) med behovet av en miljö som liknar den fysiska, psykiska och sociala miljön utanför fängelse.

1998 genomförde Complutense Universitet (Madrid) en studie under fem månader om 60 barn som bodde tillsammans med sina mödrar i fängelse. Undersökningen fastställde att det inte utgör någon svårighet för barns utveckling att leva i fängelse upp till två års ålder. Men från denna ålder kan beteendestörningar härrörande från miljön uppträda, vilket betyder att det måste planeras när pojken eller flickan ska skiljas från sin mor.

På den resa som jag har gjort under dessa år i uruguayanska fångelser och nu i INR-enheterna har jag alltid lagt märke till kopplingen mellan mor och spädbarn, att mammorna älskar dem, stimulerar dem, försöker ett speciellt tillstånd i dem. Som vissa psykoanalytiker uttrycker det, inte alltid vad spädbarn, pojke eller flicka ser, är vad vuxna ser. Winnicott säger att modern «introducerar världen för barnet.» Det finns problem och situationen inte alltid är bra, att förneka det skulle vara att vilja täcka solen med handen, men att mammorna gör ansträngningar så att barnen har det bra och de älskar dem, det är också nödvändigt att nämna. Det är också sant att små barn älskar och ler och har kul trots omständigheterna, mycket måste ändras men det är inte genom att separera barnen från sin mor som allt löses.

“... och sedan kom häxan och ville straffa alla men min mamma tog hand om oss och sa till oss, folk betar sig dåligt men vi tar hand om oss själva ...” men trots vad Sabrina(4 år) berättade för mig, obehagliga saker händer alltid, men å andra sidan händer det överallt, det är inte bara här de händer och inte heller är det vanligaste att det händer här- En dag kom Johnny och berättade för mig ”... igår kväll såg vi månen med min mamma och hon sa till mig att om jag vill när jag växer upp kan jag bli astronaut och ta med henne på utflykt ... ”

Leken, de känslor som invaderar oss, ömheterna, lyssnandet och dialogen med barnen, som är stora tänkare, som tar hand om sig själva, som älskar varandra och framför allt, som idag är det viktigaste som finns för dem som tar hand om dem, deras fånglade mödrar. Dessa frihetsberövade kvinnor måste ha en policy som syftar till "rehabilitering" av modern och att barnens rättigheter och behov beaktas. På så sätt ges möjligheterna, å ena sidan att minska moderns risk för återfall och, å andra sidan, att integritet i skyddet av unga och barn uppnås.

Övervakning och vård, de fysiska miljöerna, maten, känslomässiga klimat, rytmer och tider, material och människor som är utbildade för att utveckla aktiviteter i interneringsenheterna, är statens såväl som domarens ansvar. Dessa aktörer är ansvariga för att tillhandahålla de bästa villkoren för internering och alternativa åtgärder till fängelse, när kvinnor måste avtjäna en straff och ha beroende barn.

## **Källor**

Fonagy, P. (1999): "Persistencias trans-generacionales del apego: una nueva teoría" en Aperturas Psicoanalíticas No. 3 [www.aperturas.org](http://www.aperturas.org)

Freud, S. (1940): "La escisión del yo en el proceso defensivo". Bok XXIII. Amorrortu Editores (1986)

Stern, D. (1985): "El mundo interpersonal del infante. Una mirada desde el psicoanálisis y el desarrollo psíquico (Traducción L. San Miguel, Ma. Teresa – 2010)

Winnicott, D. (1965): "Los procesos de maduración y el ambiente facilitador. Estudios para una teoría del desarrollo emocional". Paidós. Psicología Profunda



# Mänskliga rättigheter och gender: sociala insatser för kvinnor i fängelse

Diana Noy López<sup>15</sup>

Paula Lacaño Silva<sup>16</sup>

Den här artikeln vill sätta ljus på de metoder och sociala angreppssätt som fängelser och dess tjänstemän tillämpar i sina behandlingsprogram riktade mot kvinnliga fångar. Begreppet *gender* har fastnat i ett slags “status quo”, konstruerat av sociokulturella mönster och samhällliga normer vilka tenderar att återskapas gång på gång. För att bryta den snäva och rådande indelningen av människor i de två kategorierna “kvinna” och “man”, är det viktigt att se bortom biologiska faktorer. Man måste lyfta olika diskurser och utveckla organisatoriska och kunskapsmässiga strategier för att kunna bryta upp detta särskiljande av könen. De förlegade sexistiska mönstren och stereotyperna vilka förstärker kvinnans traditionella roll som moder och/eller vårdgivare, måste diskuteras. I sammanhanget måste den starka kultur som skapats av och för mannen, med mannen i centrum lyftas fram. Denna omoderna syn genomsyrar allt, även det straffrättsliga systemet där patriarkala värden styr, och med en organisationskultur som bidrar till ett osynliggörande av kvinnor och andra minoritetsgruppers behov. Dessa normer påverkar, och sätter standarden för hur fångarna samexisterar inne i fängelset. De rådande normerna bygger på fördomar, vilka i sin tur bottnar i de traditionella könsrollerna. Detta påverkar även hur utbildning och andra

---

15 Diana Noy López har en examen i psykologi och en magisterexamen i nationell strategi. Hon är tjänsteman från inrikesministeriet i Uruguay. Hon har varit chef för kvinno- och mäns fängelse och för närvarande arbetar hon på National styrelsen av de frisläppta - Dinali. [dnoylopez@gmail.com](mailto:dnoylopez@gmail.com)

16 Paula Lacaño Silva är doktor i juridik och samhällsvetenskap. Hon är chef för INRs Institution för genus och mångfald (DGD). [paula.lacanio@gmail.com](mailto:paula.lacanio@gmail.com)

centrala verksamhetsområden såsom sysselsättning hanteras inom fängelseväsendet.

Enligt befintlig kunskap och erfarenhet sitter mycket färre kvinnor än män i fängelse, och de manliga fångarna har begått grövre brott och fler våldshandlingar än kvinnorna. Sett från ett socio-ekonomiskt och kulturellt samhällsperspektiv, står det klart att kvinnorna drabbas hårt av de problem som finns i det omgivande samhället. I de allra flesta fall hamnar majoriteten, nära 50 % av kvinnorna i fängelse, på grund av sina starka kopplingar till kriminella nätverk inom familjen, där kvinnan blir den sista personen i ledet att hamna i fängelse.

Utgångspunkten i denna fråga, måste ligga i diskussionen kring hur det kvinnliga könet traditionellt sett blir till genom relationer av överordning och underordning. Diskriminering upprätthålls genom samverkan mellan förhållanden såsom ras/etnicitet, kön/genus klass, sexualitet och religion. En fattig, lesbisk svart kvinna har exempelvis inte samma rättigheter som en vit, heterosexuell medelklasskvinna. Av de som sitter i fängelse, finns det vissa grupper som då också är mer sårbara än andra. Dessa personer tvingas övervinna många hinder för att försvara sin rätt till utbildning med mera. De insatser som görs, måste organiseras så att hänsyn tas till framförallt dessa personers behov. Fängslade kvinnor med barn har exempelvis svårare att ta del av olika sociala insatser i fängelset. Fängelsesystemet kan inte garantera att barnen vars mödrar deltar i olika utbildningsprogram eller workshops tas om hand, förutom möjligtvis de pojkar och flickor som har erbjudits förskola.

I mixade fängelser ute i landet med lika många kvinnor som män, fanns det fram till bara några år sedan inga uppgifter på antalet

kvinnor med tillgång till utbildning. Det var enbart det totala antalet intagna per fängelse med utbildningsmöjligheter som räknades, vilket gjorde det svårt att bedöma huruvida kvinnorna verkligen hade tillgång till utbildning eller inte. Kvinnornas situation osynliggjordes och det gick inte att se vad som hindrade dem ifrån att utöva sina rättigheter. Samma problematik har även transpersoner varit drabbade av, men tack vare straffreformen, har man kunnat ta fram och analysera data som bidragit till en del förbättringar. Vissa framsteg har gjorts, men de är fortfarande långt ifrån tillräckliga. Den rådande uppfattningen och fördomarna som omger de båda könen, leder till att fängslade mäns och kvinnors möjligheter för arbete och utbildning ser olika ut. Kvinnors arbetsuppgifter inkluderar ofta vård, omsorg och städning. De utbildas i skönhetsvård eller till frisör, medan män får arbeta inom hantverksyrken och inom bygg. Denna arbetsindelning innebär en systematisk löneskillnad som är till stor nackdel för kvinnorna. I vissa fängelser håller detta dock på att ändras, men mycket återstår att göra för att minska ojämställdheten mellan könen. Kvinnors drivkraft är mer komplex än männens och deras oro och problem, har ofta pågått under lång tid redan innan de hamnat i fängelse. Ofta bottnar svårigheterna i komplexa, socioekonomiska situationer som involverar familj och barn, situationer som kvinnorna inte kan påverka i fängelset. De sociala verksamheter och projekt som drivs i fängelset fångar inte upp kvinnornas behov, och fängslade kvinnor får inte de sociala och pedagogiska resurser de behöver. Det saknas praxis som tar hänsyn till individernas kompetens eller fångar upp könsrelaterad problematik. Olika socialpedagogiska åtgärder bör därför tas för att uppnå en förväntad förändring vad gäller återintegrering, samtidigt det måste finnas ett medansvar vad gäller arbete för jämlikhet mellan könen. Denna ojämlikhet syns inte bara hos de som sitter i fängelse, utan även hos människor av INRs arbetsgrupp.

Djupt rotade stereotyper kring kvinnor leder bland annat till att

det finns få kvinnor i beslutsfattande positioner. Det manliga ledarskapet är normen, och ledarskap förknippas inom de flesta områden med traditionellt maskulina värderingar (styrka och mod till exempel). För att råda bot på detta och åskådliggöra ojämlikheterna mellan könen, inrättades den 19 september 2012 en jämställdhetskommision. Kommissionen ger myndigheter och straffrättsliga institutioner rådgivning kring köns- och jämställdhetsfrågor i I.N.R. År 2016, togs ytterligare ett steg i denna riktning, och den 23 augusti grundades Avdelningen för kön och mångfald (DGD) i enlighet med Beslut N° 927/2016. DGD's huvuduppgift är att bidra till att stärka ett fortsatt genusperspektiv och implementera detta i olika strategier, planer och åtgärder som utvecklats i INR, vilka inkluderar såväl fria som fängslade män och kvinnor. DGD har de senaste tre åren övergått till att driva utbildningspolitiska åtgärder som även riktar sig mot transpersoner och deras rättigheter. Detta innefattar bland annat olika social-pedagogiska program vars syfte är att utrota könsvåld, stärka kvinnor, samt att ifrågasätta den manliga hegemonin. Från ett feministiskt perspektiv ser vi även organisationer såsom Cotidiano Mujer som ifrågasätter könsnormerna och driver sociala projekt i fängelset.

År 2017, lanserade National Technical Sub Directorate ett behandlingsprogram för de mest utsatta befolknings-grupperna såsom migranter och personer med funktionsnedsättningar. Tillsammans med DGD har gemensamma ansträngningar gjorts för att garantera att dessa personers rättigheter tillgodoses i fängelset. För att uppmärksamma och förhindra ojämlikheter, har man även börjat samla in uppgifter kring hur mäns och kvinnors tillgång till formell och icke-formell utbildning ser ut. El Centro de Formación Penitenciaria (Kriminalvård-utbildning) utbildar sina tjänstemän i mänskliga rättigheter och jämställdhet, och även fängelse-anstaltens ledningsgrupper. Det är fortfarande en lång väg att gå, och det finns få materiella och mänskliga resurser.

Men en politisk vilja att respektera mänskliga rättigheter och båda könen verkar åtminstone finnas där.

# Frihetsmålningar (Murales de Libertad)

*“Ett åtagande till befrielse, medvetenhet och läkning från väggmålningskonst till fängelser.”*

*“Konst som en frihetsutövning är den strategi som under elva år ger möjligheten att njuta av olika kulturella aktiviteter genom Murales de Libertad-projektet till gemenskapen av frihetsberövade personer-i Quito och Latacunga.”*

## Introduktion

“Murales de Libertad <sup>17</sup>” är ett initiativ som syftar till att koppla samman konst i rehabiliteringsprocesser. Målet är att samla artister av olika slag (plastkonst, musik, teater och audiovisuell konst). Detta gör detta förslag tvärvetenskapligt.

I allmänhet består förslaget av att skapa konstnärliga väggmålningar genom artikulering av meddelanden och bildbilder på väggar i de olika paviljongerna i Quito- och Latacunga- fängelser.

Processen börjar med presentation och socialisering av projektet; genom dialog mellan praktikanter och instruktörer, som förutom att uttrycka sitt personliga bidrag direkt och vägleda och underlätta den efterföljande utvecklingen av arbetet. Teamet av instruktörer som ansvarar för detta arbete består av lokala, nationella och internationella artister.

---

17 Alejandro Cruz: projektkoordinator, Gabriela Borja, Jacky Minaya, Ivan Chavez. [muraleslibertad@gmail.com](mailto:muraleslibertad@gmail.com)

Rymdens ingripande i fängelsecentrum utförs i en lekfull, fri och inkluderande dynamik som möjliggör integration av ömsesidiga idéer. Ämnen som diskuteras är motiverande och reflekterande om deras verklighet och deras förväntningar.

I slutet av de kreativa seminarierna, som utgör detta projekt, finns det ett konstnärligt event där presentationen av det slutliga arbetet visas för allmänheten.

I detta avseende gynnar detta initiativ människor som lever isolerat, ett historiskt marginaliserat segment präglad av social stigmatisering, vilket ger dem ett uppmuntrande och positivt budskap som föreslår från deras internalisering att göra anspråk på deras tillstånd och skapa en mer mänsklig bild mot all allmän opinion genom utövandet av deras rättigheter.

## **Metoden**

Metoden som byggdes av projektet “Murales de Libertad” under dessa år har möjliggjort ett intensivt deltagande av frihetsberövade personer i skapandeprocessen, från det gemensamma valet av idén om väggmålningen till utarbetandet av själva verket.

Med utgångspunkt från principer som empati, humanism och kritiskt tänkande har populärkonst positionerat sig i de olika sociala rehabiliterings-centren i Quito och Latacunga, vilket möjliggör generering av giltiga och verifierbara utrymmen och alternativ, inte rehabilitering, men av tillförande, förståelse för att verkligheten för kvinnor och män som sitter i fängelse, svarar på orättvisa sociala förhållanden, djupt exklusiva, korsade av rasism, machismo och fattigdom etc.

Då människorna som ingår i detta projekt inte bedömer orsakerna för vilka människor har förlorat sin frihet, vi är mer identifierade med deras förutsättningar och arbetar horisontellt med denna sektor.

Processen för konstnärskapande är baserad på den horisontala, broderliga och solidariska dialogen. Detta tillåter inte bara att ha en adekvat miljö för skapande, utan också att skapa en annan samexistens, långt ifrån konkurrens, våld och förnekande av den andra.

## **Bakgrund**

Den historiska byggnaden i fängelset García Moreno (Quito), som stängdes 2014 och nu förvandlas till ett improviserat museum, behåller fortfarande spår av väggmålningkonst (såsom det gamla Inka kvinnofängelset, Quito). Initiativet som genomfördes under elva år i olika sociala rehabiliteringscentra.

Ett av de viktigaste strukturella problemen i straffsystemet är överbefolkningen av fängelser, både män och kvinnor som avtjänar straff, lider av dåliga förhållanden på grund av minskat utrymme, ohälsa, bland andra oroande faktorer, vilket ledde till att staten förklarade sektorn i nödsituation. Förutom de strukturella problemen med straffsystemet i Ecuador är det emellertid obestridligt att inse att det största sociala problemet som står inför situationen för personer som är frihetsberövade inom och utanför fängelserna är den sociala stigmatiseringen för de flesta människor, medborgare och myndigheter. Mot bakgrund av dessa problem, mobiliserade staten den 21 februari 2014 människor som frihetsberövades till ett nytt fängelse beläget i Latacunga, fortfarande utan att fullborda byggnaden i sin helhet, vilket skapade missnöje hos många av



fångarnas släktingar. Detta faktum börjar debatteras allvarligt vad gäller förhållandena under vilka de överfördes och konsekvenserna av omformuleringen av fängelse-politiken på den nya platsen, såsom uniformer för fångar, brist på dricksvatten, strängare förbud, aktiviteter de utsätts för och att kulturella och konstnärliga program, som Murales de Libertad, upphävdes 2014.

Trots byggandet av ett modernt straffcenter som det nya straffcentret i Latacunga och andra regionala centra i landet. Det verkar som om Ecuador börjar öppna sig för en ny fängelsepolitik, men detta innebär inte en reell förändring av rehabilitering, eller i vilket fall inte tillräcklig, eftersom dynamiken i allmänhet inte har ändrats, men samma enheter för kontroll, övervakning och straffen är densamma, bara måttliga och modernare. Som vi ser finns det en lag som skyddar människor som är frihetsberövade, men i praktiken respekteras inte deras rättigheter, vars bevis är situationen i fängelserna i landet.

## **Slutsats**

Trots svårigheterna som detta scenario har skapat och tack vare den kulturella rörelsens uthållighet återvände penslar, roller och sprayburkar i januari 2016. För första gången öppnade nämnda kvinnors centrum för social rehabilitering, i Latacunga, sina dörrar till konst som en frihetsutövning, vilket möjliggjorde ett stort team av konstnärer och kollaboratörer som gick upp till fyra gånger i veckan under en period av över tre månader Ett viktigt resultat inom en logik som gör tillgången till saker lika enkla och nödvändiga som en bok eller en penna och ett pappersark är begränsat. Således omvandlades fängelseväggarna till enorma dukar som klär sig i färg för att fira friheten, eftersom människans fantasi inte har några gränser. Detta positiva utbyte har visat sina resultat i de sti-

mulerande bilderna som lyser upp gårdarna idag.

([https://www.youtube.com/watch?v=r6Z\\_wWWgsjs](https://www.youtube.com/watch?v=r6Z_wWWgsjs))

8 mars var en speciell dag för de frihetsberövade kvinnorna i Copaxi Rehabilitation Center, medan firandet av Internationella kvinnodagen sammanföll med invigningen av väggmålningarna. Hoppet och tillfredsställelsen nådde en topp när teamet av kollektörer och fångar deltog i programmet som festivalarrangörerna hade förberett. De musikaliska presentationerna som underhöll evenemanget hölls av kända artister som Gerardo Morán och Los Gaiteros de Quito, som växlade på scenen med grupperna av frihetsberövade, Duha (kvinnlig vokalgrupp) och orkesterns Los-forskare från rehabiliteringscentret. Sociala med män av samma ort, i en riktig festival för konst och kultur.

Den här senaste upplagan är mycket berikande. Processen att skapa väggmålningar i Latacungas nya centrum, som en del av den nya politiken för fängelseshantering, har demonstrativa inslag i förhållandena och kontrollteknikerna som implementeras, förutom att vi får information om effekterna av populär väggmålningkonst i denna nya situation. Därför krävs det en kollektiv teoretisk och metodisk reflektion som krävs för att hjälpa oss att stärka grunden, skapa en kontinuitet i praxis och framför allt fördjupa det kritiska och politiska innehållet så att upplevelserna verkligen är processer för motstånd.

Den kulturella rörelsen "Murales de Libertad" erkänner att människor som är berövade sin frihet har rätt att utveckla konstnärliga färdigheter och förmågor som gör att de kan få kontakt med sig själva, som genomsyrar solidaritet och kollektivt arbete och som tillåter återuppbyggnad (av sig själva) i väggmålningar

inspirerade av deras ideal och reflektioner i sina utrymmen, inuti fängelserna, som för tillfället är deras plats. Annars, som i många fall, skapar bitterhet, sjukdom, förbittring och våld som uppstår genom att deras familjer separeras och deras rättigheter kränks orsakar fler sår än botemedel.

Webb: [muralesdelibertad.jimdo.com](http://muralesdelibertad.jimdo.com)

Facebook: <https://www.facebook.com/muralesdelibertad/>

## Stödmaterial

Namn
<a href="http://muralesdelibertad.jimdo.com/">http://muralesdelibertad.jimdo.com/</a>
Innehåll: Projektwebbplats
<a href="https://www.youtube.com/watch?v=K_NapiKWKXI">https://www.youtube.com/watch?v=K_NapiKWKXI</a>
Innehåll: Videopress “El Telégrafo”
<a href="https://www.youtube.com/watch?v=EvF7PCCh3oo">https://www.youtube.com/watch?v=EvF7PCCh3oo</a>
Innehåll: Videopress “Tele sur”
<a href="https://www.facebook.com/muralesdelibertad/">https://www.facebook.com/muralesdelibertad/</a>
Innehåll: Facebook
<a href="https://www.youtube.com/watch?v=r6Z_wWWgsjs">https://www.youtube.com/watch?v=r6Z_wWWgsjs</a>
Innehåll: Latacunga Regional Center 2016 (kvinnor)
<a href="https://www.youtube.com/watch?v=BgtegTAJhEc">https://www.youtube.com/watch?v=BgtegTAJhEc</a>
Innehåll: Före detta kriminalvårdsanstalt García Moreno_kvinnofängelse the Inca 2014

# Kvinnliga fångar i polisens fängelseceller i Venezuela

Magaly Huggins Castañeda<sup>18</sup>

Venezuela, ett land som sedan några år tillbaka lever i en komplicerad humanitär kris, för var dag allvarligare och mer djupgående. Detta är anledningen till att man inte kan hitta exakta uppgifter om något i detta land. *Det som inte syns finns inte*, är slagord för revolutionen.

Organisationen *Una Ventana a la Libertad* jobbar med att utvärdera genom en permanent bevakning av de fängelseceller, även kallade häktningsanstalter, som tillhör den nationella och kommunala polisen, specialpolisen (CICPC) och några tillhörande nationalgardet, en militär institution. I vår rapport om kvinnliga fångar från november 2018 erhöll vi likväl ett fåtal uppgifter från kvinnliga fängelser och annex vilka var beroende av Ministeriet för kriminalvård. Vi visste till exempel att av de upp emot 3000 kvinnliga fångar fanns 1 743 stycken i kvinnliga annexet i fängelset Uriana 280 (som enbart räknar med 7 rum), 195 stycken intagna och dömda i fängelset Fénix, 780 stycken i Nationella kvinnofängelset INOF, 130 stycken på kvinnliga annexet i fängelset La Pica, 172 stycken i kvinnliga annexet på Västra Straffanstalten<sup>19</sup> och 186 stycken i kvinnliga annexet tillhörande Allmänna Fängelseanstalten i Venezuela<sup>20</sup>. Dessa institutioner saknar förhållanden som

---

18 Socialpsykolog, Kriminolog och Doktor i utvecklingsstudier, forskare vid centrum för utvecklingsstudier vid Venezuelas Centrala Universitet (CENDES-UCV). Koordinator för forskning i organisationen Una Ventana a la Libertad. Rapporterna som sammanfattas utfördes med hjälp av ett arbetslag på 13 forskare i 15 stater över hela landet.

19 Centro Penitenciario de Occidente

20 La Penitenciaría General de Venezuela

tillåter social integration för de intagna, och de är anstalter där det förekommer våld, både i form av sexuellt våld också i misshandel. Inte bara på grund av överbefolkningen utan även beroende av dålig omsorg av tillgångar som mat, hälsa, självförverkligande och yrkesutbildningar. De ägnar sig ännu enbart till utbildning i konst och hantverk vilket bibehåller de intagnas position på arbetsmarknaden som underprioriterade medborgare. Tekniska utbildningar för de intagna finns inte någonstans i landet.

Låt oss titta på hur verkligheten ser ut på häktningsanstalterna eller fängelsecellerna kallade *Centros de Detención Preventiva (CDP)*. De som i regel har en maxvistelse på 48 timmar men där vissa i några fall slutar med att vara arresterade under så länge som 7 år. I de 203 bevakade häktningsanstalterna i de 15 staterna vilka har rum att hålla 3 734 personer av båda kön häktade under som mest 48 timmar var det 19 028 intagna, varav 1 369 eller 7 % bestod av kvinnor och 17 659 eller 93 % av män. Den stora majoriteten av kvinnorna vistades under år utan att bli behandlade enligt sina specifika förutsättningar i en konstant överbefolkning av både kvinnor och män. De möter allvarliga problem med ransonering av rinnande vatten. Dricksvatten finns inte, vilket skär ner på de sanitära förhållandena för de intagna. De intagna lagar själva mat eller äter det som familjemedlemmar tar med.

Denna situation av så kallad "förebyggande" häktning som på illegalt vis nästan har blivit något permanent för kvinnor som inte ens har förts till rättegång, är ett brott mot rättsprocessen och något som är nytt för oss som jobbar för de intagnas mänskliga rättigheter oberoende av motiveringen bakom deras arresteringar. Brotten de är häktade för är bland andra snatteri och rån samt produktion, handel och innehav av droger. Det sistnämnda, innehav av droger, som är vanligast förekommande är generellt det mest riskabla momentet i droghandelskedjan.

Eftersom att de är häktesinstitutioner rymmer de inga förutsättningar för längre vistelser. De kvinnliga häktade kan inte ha sina barn som är yngre än 3 år med sig och fortfarande ta emot de besök som är grundade som en rättighet. Det finns ett tveklöst åsidosättande av de lagar och regler som skyddar kvinnor i fångenskap, vilka trots att de är utformade av FN inte är obligatoriska att uppfylla för dess medlemsländer.

I vårt arbete utgår vi från Bangkokkonventionen. Rättprocessens försummande av fängslade kvinnors situation är något konstant, samma sak gäller männen. Detta är mer uppenbart sedan ministern för *Ministeriet av populärmakt för fångsanstalter*<sup>21</sup> gav ut ordern att förbjuda förflyttningar av intagna till fängelseanstalterna. Överbefolkningen i häktena bidrar i sin tur till förseningar av åtal, rättegångar och fördröjer utfärdandet av domar med år. I de kvinnliga fängelserna eller annexen borde man kunna garantera att kvinnor inte blir sexuellt utnyttjade och än mindre gravida i de relationer som i de flesta fall inte är samtyckesbaserade.<sup>22</sup>

Om vi i något plan i det venezolanska samhället är på väg att uppnå en form av jämlikhet, är det i polisens fängelseceller, häktena och fängelserna. Speciellt nu när de militariserar dessa institutioner i syftet att omskola de intagna kvinnorna och männen i linje med den ryska revolutionen och Makarenkos omskolningsanstalter av underåriga. Vissa menar att denna process har varit positiv för att minska det interna våldet på anstalterna. Andra känner sig överfallna av militärordningen som berövar dem handlings- och

---

21 Iris Valera, politiker i Venezuelas förenade socialistiska parti (PSUV)

22 María José González, ordförande på Cáritas Los Teques och som arbetar som nunna på häktningens anstalten Instituto Nacional de Orientación (INOF), signalerade att många kvinnor ser sig tvungna att ha sexuella relationer med polistjänstemän för att bli förflyttade till förhör inför domstolarna. <http://cronica.uno/author/shaylim-castro/> Mujeres obtienen “privilegios” en cárceles a cambio de trabajos sexuales. 7 marzo, 2018.

rörelsefrihet, tvingar dem att bära uniformer, tar ifrån dem deras matlagningsredskap och deras mat, och det som upprör dem mest, begränsar besöken till visst antal tillåtna dagar, förkortar besökens varaktighet och gör så att enbart de personer som är på en förutbestämd lista får komma på besök.

Trots tystnaden som omger de intagna och häktade kvinnorna i vårt land, och jag vågar tillägga i resten av världen, kommer alltid stunden då tystnaden bryts. I dagsläget är enbart 7 % av de frihetsberövade i vårt land kvinnor, de befinner sig på polisens häktningsanstalter eller fängelseceller tillhörande den kommunala polisen<sup>23</sup>, nationella polisen<sup>24</sup>, organet för vetenskaplig, straffrättslig och kriminologisk forskning<sup>25</sup> och nationalgardet<sup>26</sup>. Majoriteten prövade inför domstol och många häktade i anstalternas celler under som mest 48 timmar, helt enligt rättsprocessen. Det ovannämnda fall då de intagna stannar längre än 48 timmar på häktningsanstalterna är allvarligt eftersom häktningsanstalterna inte har budget för mat, medicin, dricksvatten eller produkter för personlig hygien. Det är istället de intagnas familjer som till den grad möjlig tillhandahåller dessa bristvaror. Det är inte ovanligt att se intagna kvinnor menstruera utan bindor.

Detta för oss till den existerande motsägelsen gällande kvinnor som är gravida eller har barn, mellan de förhållanden de lever under sin vistelse i häktningsanstalterna och vad som är fastställt i temats normer och regler. Efter att ha granskat normerna och reglerna och jämfört dem med kvinnornas vittnesmål kunde vi konstatera att trots att det finns ett kulturellt krav som säger att kvinnan definieras som moder framför alla sina andra möjliga identitetsdrag. Rättigheten att bli försedda med säkerhet och bra hygieniska för-

23 Policias Municipales

24 Policia Nacional Bolivariana

25 Cuerpo de Investigaciones Científicas, Penales y Criminológicas

26 La Guardia Nacional Bolivariana

hållanden när de är gravida eller när deras barn föds och sedan lever med kvinnorna upp till 3 års ålder, uppfylls inte av majoriteten av institutionerna där kvinnorna befinner sig under häktning, dom och avtjänande av straff. Det är också uppenbart hur de graviditeter som sker under kvinnornas vistelse i fängelse är omgärdade av sexuellt våld av olika slag, speciellt om vi har i åtanke att kvinnor är förbjudna att ha sexuella relationer i alla häktningsutrymmen, det är enbart de manliga fångarna som tillåts det i Venezuela. I kvinnornas fall sker sexuella relationer alltid genom oregelbundna förbindelser och olagligt. I ett land i vilket det inte finns kondomer och preventivmedel tillgängligt i allmänna utrymmen, än mindre i fängelseanstalter, är oönskade graviditeter en direkt konsekvens av vilken sexuell relation som helst.

”Män blir tillfångatagna och kvinnorna besöker dem. Kvinnor blir tillfångatagna och deras familjer glömmer dem”<sup>27</sup>. Vi kan inte säga att deras familjer glömmer dem, men vi kan bekräfta att när de fängslades det är deras mödrar och/eller systrar som tar hand om deras barn och därför kan de inte komma ofta på besök. Här ser vi könsdiskrimineringen som kulturen har tvingat på oss, kvinnorna besöker och tar hand om männen om de är tillfångatagna men det är ingen som tar hand om, än mindre besöker, de kvinnliga fångarna. Även om några av dem informerar sin familj om sin fångenskap, så bekräftar majoriteten att familjerna bor långt från fånganstalten vilket försvårar besök. Nästan alla hänvisar till de dåliga förhållandena på anstalterna som anledning att inte ta emot besök från familjemedlemmar, speciellt inte från sina barn. Andra påpekar att några häktningsanstalter endast tillåter besök från ungdomar och vuxna, men inte barn. Andra anstalter tillåter inte manliga besökare. Kvinnor som utför brott blir med andra ord dömda efter gemene mans sociala uppfattningar eller stereotyper. Skyldig utan dom till att vara den värsta bland de onda kvinnorna

---

27 Intervju med en 28-årig kvinnlig fånge på det kvinnliga annexet på fängelset Prisión de Tocarón. Intervju från 2018



redan från anhållandet. Uppenbarligen finns det på det viset ingen möjlighet till rättvisa. Det är nödvändigt att dessa kvinnor blir betraktade och respekterade som de medborgare med mänskliga rättigheter de är och även blir rehabiliterade. Detta kräver att de ges möjligheter till utbildning och teknisk utbildning, och förutom det utbildning i medborgarskap för deras framtida integration i samhällslivet ska ha större sannolikhet att lyckas.

Det är nödvändigt kräva lite mer av häktesanstalterna, fängelserna och annexen för kvinnor, eftersom att de mänskliga rättigheterna i dem fortfarande är främmande för majoriteten, speciellt för de anställda på anstalterna och för säkerhetspersonalen som vaktar dem. För många av männen som på något vis är kopplade till fängelsesystemet, är de intagna kvinnorna sedda som köttstycken, tillgängliga för dem att förhandla om med andra. Detta är genusvisionen som råder på dessa institutioner vilken begränsar eller hindrar tillträdet av en mer modern uppfattning, som grundas i en vision baserad på mänskliga rättigheter med genusperspektiv. De kvinnliga intagna har inga rättigheter, även fast deras idéer kan vara ett bidrag till den institutionella freden nekar man dem alla rättigheter, att ha en åsikt, eller föra fram förslag, ett av de många regelbrotten som begås i fängelserna. Detta är i dagsläget inte ovanligt i de kvinnliga annexen på fängelser för män. Mycket information flödar informellt gällande den lilla inträdeskontrollen till det kvinnliga annexet i fängelserna i landet.

Mat och säkerhet i utbyte mot sexuella tjänster, vad ska vi kalla denna typ av sexuella relationer? Överlevnadsstrategi? Maktmissbruk? Könsvåld som är så mäktigt att det enbart är så kvinnorna kan vara säkra i fängelset, en säkerhet som staten borde erbjuda dem utan att kräva något i utbyte. Vi känner också till fall av misshandel av intagna av säkerhetspersonalen på annexen eller fängelserna. Det är inte ovanligt att en intagen blir gravid inne i häktet.

När hon sedan blir förflyttad till ett fängelse förbättras inte levnadsförhållandena, tvärtom får de inte medicinsk hjälp för sin graviditet, vatten för att underhålla personlig hygien, mat anpassad till sitt tillstånd och som att det inte var nog blir de misshandlade under graviditeten och får inte de läkemedel som är nödvändiga.

En annan viktig aspekt är historien av våld inom familjen som utförts av kvinnornas män eller livspartners och dess koppling till de brott som kvinnorna begått, antingen baserat på eget val, ignorans eller rädsla. Vissa påstår att de har blivit utnyttjade redan från start för att fungera som mulor i handeln. De ”lyckosamma offren” blir utnyttjade från relationens start. Det finns kvinnor som sitter inne för mord i självförsvar av sina män och förgripare, trots eventuellt inblandning i andra narkotikabrott.

När de protesterar är det generellt mot de ohälsosamma förhållandena eller mot att vara offer för misshandel. De anmäler konstant bristen på vatten, både dricksvatten och vatten för personlig hygien. Vattenbristen är sedd som ett kroniskt problem. Sammanfattningsvis är de intagna kvinnornas liv i celler eller fängelser ett till exempel på brott mot rättsprocessens regelverk, mot livsförhållanden och rehabilitering och mot samtligas mänskliga rättigheter.

# Kvinnor som är berövade av sin frihet i Guatemala och deras roll i kriminella strukturer

Mariela Castañon<sup>28</sup>

Utpressning, olaglig förening och utpressande trafik hinder (brott relaterade till ekonomisk utpressning under dödshot) är de viktigaste brotten för vilka kvinnor sätts i fängelserna i generaldirektoratet för straffsystemet (DGSP). Medan flickor och ungdomar under 18 år, som omfattas av ett minderårigt system under ministeriet för social välfärd (SBS), utsätts för brott av utpressning, mord och olaglig skjutvapen, vad är då kvinnors roll i kriminella strukturer? Vad hände innan de arresterades? Under de senaste åren har utpressning blivit ett av de mest lukrativa företagen för kriminella strukturer, som lever på ”mänskligt kapital” för att uppnå sitt mål.

Kvinnor, flickor och ungdomar är praktiskt taget den sista länken i dessa kriminella kedjor, eftersom det är de som kräver och samlar in pengar som de olagligt tjänar genom piloter, buss ägare och små koloniaska butiker. De är också de första som fångades av den nationella civila polisen (PNC), eftersom de är det synliga ansiktet för de anklagelserna som varierar beroende på vilken typ av verksamhet de utpressar. Veckokravet kan vara Q100 (cirka 15 amerikanska dollar) till Q12 000 (cirka 1 800 amerikanska dollar) enligt utredningarna från den nationella civila polisen (PNC) och det offentliga ministeriet (MP).

Kvinnor samlar in pengar, men de får också tryck från de krimi-  
28      María Castañón är journalist. [marielacastanon@gmail.com](mailto:marielacastanon@gmail.com)

nella gäng de tillhör, som regelbundet drivs av män som är frihetsberövade. Vilket förhållande har utpressningssamlare med kriminella grupper? De är fruar, systrar, flickvänner eller mödrar till gängmedlemmarna, i andra fall lurades de av andra människor för att ”låna ut sina bankkonton”, eftersom pengarna från utpressning och krävs genom bankinsättningar och transaktioner.

Många har fallit in i dessa nätverk utan att förstå ursprunget till de olagliga pengarna som de hade i sina konton. De har kontaktats av grannar eller bekanta som ber dem tillåta insättningar eller transaktioner på sina konton och sedan måste de ta ut pengarna och leverera dem. Många kvinnor har arresterats för att ha lämnat sina konton, deras profil är låg skolnivå, lätta att övertyga, dåliga resurser; i gengäld får de varje vecka mellan Q100 (15 amerikanska dollar) till Q300 (45 amerikanska dollar).

Å andra sidan engageras ungdomar under 18 år, förutom utpressning, i brott som mord och olagliga skjutvapen, eftersom de som ingår i kriminella strukturer måste använda våld för att kräva utpressning, döda till och med de som vägrar att betala.

På samma sätt, som en del av sin roll i gänget, är de tvungna att överlämna vapen till medlemmarna av sina gäng eller dölja arsenal när det vet att PNC kommer att göra en sökning.

Tonåringar är flickvänner till gängmedlemmar, eller tvingas också att integrera skivor, skjuta och dölja vapen.

## Frihetsberövade

Enligt generaldirektoratet för straffrättssystemet, fram till 18 juli fanns det 2 736 kvinnor som frihetsberövats i 12 frihetsberövade center, av detta antal var det specifikt fängelserna i Santa Teresa, från center för feministisk orientering (COF) och Fraijanes I som rekryterar kvinnor, resten är hem för en blandad befolkning, det vill säga män också, men åtskilda genom avdelningar.

Av de 2 736 arresterade kvinnorna är 1 310 i fängelser och 1 426 i förvar.

I dessa fängelser finns det 124 minderåriga: 71 pojkar och 53 flickor, de som kan stanna är deras mödrar tills de är fyra år gamla, vilket fastställts i nuvarande lagar. Minderårigas liv är svårt, bakom galler, utan en budgetpost från staten att förse dem med mat, detta faller inom undernäring, eftersom det är deras mamma som måste dela maten med dem.

Å andra sidan hade ministeriet för social välfärd vårdnad över, tills den 5 augusti, 90 ungdomar som berövades frihet i ungdomscenter för berövande av kvinnors frihet (Cejuplim) populärt känd som Sparrows, varav 42 är sanktionerade (en domare ansåg att de begick ett brott och borde förbli frihetsberövad) och 48 provisoriska (det vill säga deras rättsliga process fortsätter).

Vissa flickor blev myndiga medan de avtjänade sin sanktion och det var därför av de 90 tonåringar, 67 är minderåriga och 23 är över 18 år. I juli månad bodde en pojke med sin tonårsmamma på ungdomscentret.

Våldspiralen för dessa kvinnor slutar inte, många av dem har blivit kränkta fysiskt eller psykiskt i sina hem och när de går med i gängen lider de av samma sak, eftersom de är inställda att riskera sig själva för gruppen och när de är kvarhållna besöker ingen dem, andra har dött avskräckta eftersom gruppen misstänkte att man gömde pengarna från utpressningen eller förrådde dem med en rivaliserande grupp eller med polisen.

Brottsförebyggande är viktigt så att flickor, ungdomar och kvinnor inte engagerar sig i kriminella grupper. Hur uppnås det? Med möjligheter till studier, arbete, sport, konstutrymmen med stärkt självkänsla. Förutom att leva fria från våld i sina hem, befriade från sexuella kränkningar av låtsasföräldrar, föräldrar, farbröder och syskon och utan någon form av övergrepp.

# Teodora Vázquez, 10 års fängelse för ett missfall

Sofia Benavides<sup>29</sup>

*“Kvinnor i El Salvador döms utan bevis”*

(Publicerad i Infobae) Hon har blivit en symbol för sin kamp efter att ha haft ett missfall i ett av länderna med de mest restriktiva lagarna i världen. Den feministiska militanten talade med Infobae om hur hennes aktivism för kvinnors rättigheter och arbete i fängelse med sina tidigare kamrater förändrade hennes liv.

Teodora Vázquez väntade sitt andra barn när hon blev sjuk. Det var eftermiddagen den 13 juli 2007 i matsalen på en skola där hon fortfarande arbetade, även om hon var i nionde månaden av graviditeten. Innan hon tappade medvetandet lyckades hon ringa ambulansen. När hon vaknade, fortfarande förvirrad och med smärta, befann hon sig bevakad av polisen. «Varför gjorde du det?» En officer frågade henne när hon förhördes om sin döda son. Några minuter senare, bedövad och med handbojor, överfördes hon till ett smutsigt och mörkt rum i en polisenhet.

«Fram till dess hade allt varit helt normalt. Det var min andra graviditet, jag var glad när jag fick veta att jag skulle få ett till barn. Det var något väldigt vackert eftersom jag alltid hade drömt om att få två barn», berättar hon om månaderna före den dagen.

Men den dagen var början på en mardröm som slutade bara tio

---

29 Sofia Benavides är journalist, Infobae

år senare, i januari 2018. Teodora dömdes till 30 års fängelse för att ha dödat sitt barn, inlåst i Ilopango-fängelset. Hon separerades från sin fyra år gamla son. Hennes dom bekräftades 2017 och släpptes slutligen för gott uppförande bara ett år senare.

Sedan dess, utan vrede och förbittring, arbetar hon i försvar för kvinnor som, liksom henne, lider av orättvisorna i ett land som vänder sig mot dem.

“Vad händer?” Teodora frågade sin advokat när Högsta domstolens domare läste om resolutionen om straff lindring och att hon omedelbart skulle frisläppas. Sedan dess har hon och hennes advokater kämpat för att övertyga rättvisan om att förklara henne oskyldig. “De förklarar oss inte oskyldiga eftersom de vägrar erkänna att de har kränkt våra rättigheter, att de har varit orättvisa mot oss. Kvinnor i El Salvador döms utan bevis.” Och hon har anledning att tro det, för även om hon sa att hon väntade sitt andra barn med stor entusiasm och att hon hade fått ett missfall, har Teodora förklarats skyldig i mer än tio år. “Det som hände mig med min baby var något jag inte hade planerat alls. Tyvärr är det situationen för kvinnor som bor i El Salvador. Nu är det min berättelse och det är min erfarenhet, men det är också något som inte borde ha hänt mig, som inte borde ha hänt någon. Rättvisan tog mig, den gav mig ingen chans att vara oskyldig. Jag var skyldig. Och det var så staten agerar med kvinnor, särskilt med de med knappa ekonomiska resurser och på landsbygden, förklarade hon.

Sedan 1997, med strafflagens reform och därefter 1999 med den nya konstitutionen, ingår det lilla centralamerikanska landet i den grupp vars strikta lagstiftning förbjuder abort under alla omständigheter, även när graviditeten innebär en livsrisk för mor eller barn, eller när det var resultatet av en kränkning eller när det



finns missbildningar hos fostret. Detta trots att enligt FN bryter sådana restriktiva bestämmelser mot konventionen mot tortyr genom att utsätta kvinnor och flickor för att bli förnedrade och behandlas med grymhet.

En rapport som producerades 2015 av Medborgargruppen för avkriminalisering av terapeutisk etisk och eugenisk abort och med titeln "Från sjukhuset till fängelset" redogjorde för problemet med kriminalisering av kvinnor i El Salvador: de var då inte mer än 147 kvinnor åtalade för abort eller mord förvärrad av koppling med mordoffren i fall som liknar Teodora Vásquez.

I kvinnofängelset i Ilopongo, det största i landet och beläget mindre än tio kilometer från huvudstadens centrum, bodde Teodora i en överbefolkad cell. Hon delade cellen med 70 kvinnor, fast ibland blev det mer än 200 kvinnor, maten var långt ifrån acceptabel utifrån näringsnormer, mat inkluderade ofta maskar och det fanns möss i köket, och vattnet de drack var förorenat. "Du kan föreställa dig hur det är att bo i ett fängelse för fyra hundra kvinnor men där fanns tre tusen", svarar på frågan om villkoren för hennes fängelse.

"Jag går i fängelse men fängelset kommer inte in i mig", minns hon att Teodora försökte övertyga sig själv under dessa omständigheter. "Även om du i de ögonblicken tror att det inte finns något annat att göra, att det inte finns något hopp, bestämde jag mig för att ta alla de möjligheter jag hade där: Jag studerade och avslutade gymnasium, jag deltog i alla workshop som fängelset erbjöd mig, jag lärde mig att laga mat och många andra saker", säger hon stolt.

Det ovillkorliga stödet från hennes familj var delvis en av orsakerna till hennes uthållighet. "De var inte förberedda på något lik-

lande skulle hända mig, man planerar livet annorlunda. Och även om det var svårt att skilja oss, är det viktiga att de trodde på min oskuld, de visste att jag inte hade begått något brott”, säger Teodora om att familjen var hennes främsta stöd, som också tog hand om hennes son tills hon släpptes fri. Och hon tillägger: “Fängelset förstör människors liv, men för mig var det starkare eftersom jag inte hade gjort något fel, jag var inte med i kriminella grupper eller något sådant.”

2014 började situationen förändras för henne tack vare Medborgargruppen för avkriminalisering av abort. Teodora fick ett besök i fängelse av aktivister och företrädare av Amnesty International, som ville starta en kampanj och offentliggöra hennes fall utanför El Salvador. Den globala kampanjen som inleddes hade sin axel i legalisering av abort eller åtminstone avkriminalisering av praxis. Cirka 250 000 människor runt om i världen signerade för Teodoras frihet. Teodora var också en del av kvinnogruppen känd som “Las 17”, alltså kvinnor som efter att ha drabbats av en obstetrisk nödsituation under sin graviditet hamnade i fängelse. Dessa kvinnor var ansikten av en kampanj som inletts i landet med målet att visa vilken inverkan kriminalisering har på kvinnors liv, men som slutligen gav siffrorna en identitet och ett ansikte.

Under 2017, bara ett år innan hon släpptes, led Teodora en av de största motgångarna under hennes straff. Tack vare fallets synlighet uppnåddes en andra utfrågning där domen skulle ses över. Det var den 13 december 2017. “Jag hade haft många illusioner, många omkring mig trodde på att jag skulle komma ut ur fängelset. Jag hade bevisen, jag hade mina fördelar, jag hade mina argument, jag hade allt till min fördel. Men domaren beslutade att jag var skyldig och ratificerade straffen. “

Ett år senare bad FN de nationella myndigheterna om att granska fallen för kvinnor som avtjänar långa straffar för att orsaka - avsiktligt eller inte - en abort. Den 15 februari 2018 log Teodora igen. Högsta domstolen och justitieministeriet och rättssäkerhetsministeriet hade korrigerat domen och ersatta den utifrån det faktum att det fanns "kraftfulla skäl till rättvisa, opartiskhet och rättslig karaktär som rättfärdigade att gynna den med strafflindring".

"Många år har gått och allt är väldigt annorlunda. Det var svårt att vara mig själv igen, hitta mig själv, att börja leva igen. Lyckligtvis när jag var i fängelse träffade jag en organisation som jag kom i kontakt med när jag var ute och en vecka efter att ha återfått min frihet började jag arbeta med dem på programmet Kvinnor på vägen. Det jag gör idag är att följa kvinnliga fångar som är berövade frihet och även de som redan är ute som jag", säger hon upphetsad. Teodora personifierar därför en annan historisk händelse för sitt land eftersom hon var den första före detta fången som återvände till fängelse, inte längre som en dömd person, utan som facilitator av olika program.

"Jag var rädd, för mig var det väldigt starkt att möta den här verkligheten igen. Men i slutändan var en stolthet att ta stimulanser till mina kamrater som fortfarande sitter i fängelse. Och jag träffade kvinnorna med vilka jag delade tio år av mitt liv, mitt liv. Jag delade samma maträtt och det lilla som vi hade med dem. Jag tror på att jag inte vill kämpa för mig själv, att det är vår plikt som kvinnor att fortsätta höja rösten så att staten erkänner att våra rättigheter måste respekteras och att vi har rätt att besluta över vår kropp,"förklarar Teodora långsamt.

Sedan 1 juni förra året har El Salvador en ny president, som gjorde rubriker för sitt excentriska sätt att hantera sitt kabinett genom

Twitter, hans unga ålder och en rad kontroversiella beslut. Nayib Bukele är 37 bildade regering med många kvinnor, men en linje beträffande abort som verkar mer kontinuitet än ett avbrott med det förflutna. Innan han antog ordförandeskapet förklarade han bara att han var emot aborten i slutet av graviditeten, men att han var villig att analysera de fall där en kvinnas liv var i fara. “Jag föredrar att vänta, att inte tänka framåt. Ibland får du överraskningar”, sa Teodora om Bukele och försökte upprätthålla optimismen.

Förmodligen var optimism, och inte ilskan, känslan som har gjort det möjligt för Teodora att överleva tragedin om förlusten av ett barn och separationen från det andra, förlusten av frihet och den sociala och rättsliga fördömande, allt på en gång. “Jag är inte arg. Jag har alltid kämpat för att inte bli arg och vara förbittrad för något som redan har hänt. Jag vill inte dö och att mitt liv försvinner. Jag vet att jag inte begick ett brott, men det kommer inte att fylla mig med bitterhet. Tvärtom, jag tror att det som hände mig gav mig mod, uppenbarligen tackar jag inte staten för att jag satt i fängelse i tio år, men jag känner inte bitterhet eftersom jag vet att vår dom bidrar till att öka medvetenhet i samhället om vad som händer och varför. En av de saker som inte gör mig arg är att veta att det jag gör hjälper till stora förändringar och att jag kanske inte kan se dem, men jag är säker på att det kommer att vara till nytta för andra generationer”, avslutar hon.

# Teodora Vázquez vittnesmål

Före 1987 fanns det en bestämmelse i den dåvarande strafflagstiftningen som tillät kvinnor att välja. Abort godkändes på tre grunder: när graviditeten var resultatet av en våldtäkt, när fostret saknade möjligheter att överleva och när moderns liv var i fara. Men sedan 1987, när högern kom till makten, trädde en bestämmelse i kraft som förbjöd abort på alla dessa grunder. Skälet var att man ansåg att ett liv uppstår redan i det ögonblick ägget befruktas. Sedan dess har många kvinnor fängslats. De har betraktats som mördare och har dömts till långa fängelsestraff - ofta mellan 30 till 50 år i fängelse. Alla typer av aborter har ansetts konstituera mord.

Mot bakgrund av detta har många kvinnor fängslats i åratal, fastän de i många fall inte avsiktligt företagit en abort. I majoriteten av fallen handlar det istället om ofrivilliga aborter eller nödsituation vid en förlossning. Regeringen gör inget för att förändra situationen.

Kvinnofängelserna har kapacitet för 400 interner, men El Salvadors anstalter är kraftigt överbefolkade då det finns nästan 3 000 kvinnliga interner.

För kvinnor som har fängslats på grund av förlossningsproblem eller abort är livet på anstalt mycket svårare eftersom de blir sämre behandlade än de verkliga brottslingarna. Dessa kvinnor möts också av diskriminering och får bristfällig hjälp från poliser, läkare och administrativ personal på anstalterna. De tvingas utstå alla typer av rättighetskränkningar. Relationen med andra interner kan också vara normal, framförallt om de inte vet varför man sitter i fängelse, men om det kommer till deras kännedom är risken stor att man utsätts för diskriminering. Detta visar sig bland annat i

orättvis behandling vid utspisningen och i fysiskt våld.

I fängelset finns ingen psykologisk expertis, det finns inget sätt att läka dem som har berövats sin frihet för att ha genomfört en abort eller har drabbats av en nödsituation vid en förlossning.

I fängelset finns en skola, men det är inte ett utbildningscentrum som ger de bästa möjligheterna till att lära eftersom man inte får något examensintyg. Det finns inte heller någon möjlighet att arbeta.

Just nu har vi 20 kvinnor som har berövats friheten, mellan 20 och 35 år, dömda till mord för att ha genomfört en abort eller för att ha drabbats av en nödsituation vid förlossningen. Många av dem får inga besök av sina familjer. De civila organisationerna är de enda som kämpar för att lagen ska ändras och för att bestraffningen av dessa kvinnor ska upphöra. Emellertid är det en långsam och fruktlös process, vilket beror på att staten har gjort dessa kvinnor kriminella utan att kunna motivera det med legitima skäl.

# Costa Rica, i skuld till de frihetsberövade

Luis Fernando Cascante<sup>30</sup>

”Vi blir allt mer överbelastade, det finns cellkamrater som sover på golven till och med i badrummen”, berättar Dayanna Aguilera, en frihetsberövad som tjänar av ett straff för narkotikahandel i det enda kvinnofängelset i Costa Rica: kriminalvårdsanstalten Vilma Curling, lokaliserad i San José.

Detta fängelse är döpt efter en sjuksköterska som under mitten av 1900-talet arbetade som volontär för att förbättra livsförhållandena för frihetsberövade. Paradoxalt nog företer inte fängelset som bär hennes namn ett värdigt utrymme för att förbättra kvinnornas livsförhållanden och börjar istället återspegla problemen från ett misslyckat rättssystem.

Dayanna går emellanåt ut för att spela saxofon på innergården eller i korridoren vid ingången till biblioteket, hon vet att värmen och den dåliga lukten i sovsalarna komplicerar samlevnaden.

Den nationella myndigheten för förebyggandet av tortyr avslöjade de inhumana förhållandena vilka de frihetsberövade lever under. Detta organ, som utför fängelseinspektioner och bevakar uppfyllandet av de mänskliga rättigheterna belyste att under en period på 3 månader och 12 dagar blev 213 kvinnor intagna, men endast 147 blev frisläppta.

---

30 Luis Fernando Cascante är journalist vid Seminario Universidad, Costa Rica. [luisascante.cr@gmail.com](mailto:luisascante.cr@gmail.com)

Som ett resultat av detta redovisade under december 2018 detta kvinnofängelse för första gången i sin historia siffror på överpopulation. Den föregående regeringen, vilken hade en *corte garantista*<sup>31</sup>, såg detta växande problem och satsade 26 miljoner dollar i konstruktionen av ett nytt fängelse specialiserat för kvinnor. Med en yta på 130000 m<sup>2</sup> och kapacitet att rymma 667 intagna. I och med den nya regeringens (som är från samma parti) framfart, förändrades prioriteringarna och projektet avfärdades. Den föregående administrationen främjade även en reform av rättssystemet som kräver att domarna tar hänsyn till utsattheten som ligger bakom att kvinnor begår brott. Fattigdom, våld, medbrottslighet beroende av en partner och andra faktorer som påverkar att kvinnor begår brott kan väcka större empati hos domarna. Detta skulle kunna vara ett tillvägagångssätt som skulle kunna lätta på det höga intaget av kvinnor i fängelserna.

Två andra intagna, Yorly och Yorlenny, har båda karaktäristiska och oftast förekommande fall på fängelset Vilma Curling. Båda hamnade i fängelse för narkotikaförsäljning, och båda blev inblandade i narkotikahandeln genom sina partners.

Yorlys historia förklarar och rättfärdigar varför hon skulle kunna kvalificera för en reducerad dom. Hon växte upp i ett fattigt område i Liberia, hennes far våldtog henne under flera år när hon var barn. Hon gick inte i skolan och tiggde pengar på marknaderna för att köpa alkohol till sin far och förgripare. När hon närmade sig vuxen ålder ägnade hon sig åt att samla burkar och få pengar i utbyte för denna aktivitet. På det tjänade hon inte tillräckligt.

---

31 En juridisk ideologi som kommer från ordet garanti. Ideologin bygger på misstro mot alla sorters auktoriteter offentliga eller privata men även nationella eller internationella. I straffrättsliga frågor innebär garantin uppfattningen om en minsta straffrätt, som försöker sätta starka och hårda gränser för utförandet av statens straffmakt.



Förförelsen att sälja så kallade *puchos*<sup>32</sup> av marijuana och kokain mot en bra betalning kom från en av hennes ex-pojkvänner. De lätt tjänade pengarna började komma in, men till skillnad från andra mötte Yorly inte mycket medgång. Efter en månad av verksamhet inom *narcomenudeo*<sup>33</sup>, blev hon arresterad av polisen och en domstol dömde henne till sex års fängelse.

Yorlys fall skulle kunna räknas som ett i mängden av de fall där en person försöker försörja sig på ett så snabbt och enkelt sätt som möjligt, men det handlar om mycket mer än så. Många kvinnor på kriminalvårdsanstalten Vilma Curling var i sina relationer med ex-partners offer för utnyttjande och våld. Utan en stabil utbildning och brist på möjligheter att ta sig ur sin situation blir kvinnorna socioekonomiskt beroende av männen, och detta beroende och sårbarhet kastar dem in i en enorm variation av kriminell verksamhet för det mesta kopplad till narkotikahandel.

Den ekonomiska situationen i landet är inte heller den bästa. I Costa Rica lever var femte person i fattigdom. Arbetslösheten är 9,9 % för män och 15 % för kvinnor. Trots några framsteg fortsätter kvinnor i de fattigare områdena ha det yttersta ansvaret för omhändertagande av hem och barn, en situation som dömer dem till arbetslöshet och ekonomiskt beroende av män.

De intagna kvinnorna på kriminalvårdsanstalten Vilma Curling står i mitten av skyttelden mellan offentliga försvarare och en regering som sätter ”medborgarnas säkerhet” i första rum och därmed försämrar dessa kvinnors livsförhållanden. En av regeringens strategier för att tackla överbelastningen har utgjorts av otillräck-

---

32 Benämning för en liten mängd av något. Har även innebörden fimp eller rest.

33 Handel av illegala droger i en liten omfattning, försäljning av så kallade *puchos* av narkotika.

liga försök att placera ut mer sängar i sovsalar där utrymmet redan är begränsat. Med intentionen att kringgå statistik och dölja den rådande krisen i fängelsesystemet har nu domare återkallat oansvariga beslut från regeringen som enbart försämrar förhållandena och livet för de frihetsberövade i fängelserna.

Så länge det inte finns reformer som kan bromsa det stora flödet av kvinnor till fängelserna kommer regeringarna fortsätta misslyckas i sina försök att minska överbelastningen. Det är som att sätta ett litet plåster på en skottskada. Det är en öppen kran och regeringen gör inte mer än att placera ut nya hinkar för att hindra flödet. Idag mer än någonsin borde frågeställningen riktas åt ett annat håll: Vi kanske låser in fler kvinnor, och män, än vad vi behöver?

# Frihetsberövade kvinnor i Mexiko

Claudia Salinas Boldo<sup>34</sup>

I Mexiko är fem av 100 frihetsberövade individer, kvinnor. Dessa kvinnor anses vara en mycket sårbar samhällsgrupp, eftersom de är placerade i avskildhet i utrymmen som inte uppfyller minimikravet för att främja återintegrering, parallellt med att Mexiko är ett land med hög grad av ojämlikhet mellan könen och där våld mot kvinnor är ett utbrett problem.

Förutom det tillkommer även stigmatiseringen av individer som är frihetsberövade och individer som förekommer i belastningsregister, som ytterligare påverkar kvinnor eftersom den utbredda sexismen i landet, kräver att kvinnor, till skillnad från män, följer specifika och normativa uppförandekoder i den sociala kontext som råder.

Den 21 december 2010, godkände FN:s generalförsamling 'Regler för Behandling av kvinnliga intagna och icke frihetsberövande åtgärder för kvinnliga lagöverträdare' de så kallade Bangkokreglerna, riktlinjer som Mexiko följer upp genom den Nationella rapporten för Tillsyn av fängelser utfärdad av den Nationella Institutionen för Mänskliga Rättigheter (CNDH).

Enligt nationell strafflagstiftning – publicerad i Mexikos författningssamling den 16 juni 2016 – har frihetsberövade kvinnor rätt att avtjäna sina straff separerade från män; att ha tillgång till artiklar som är menade att möta behoven för det egna könet; att vid

<sup>34</sup> Claudia Salinas Boldo arbetar i Facultad de Ciencias Humanas, Universidad Autónoma de Baja California. claudia.salinas.boldo@uabc.edu.mx

inskrivning få en medicinsk utvärdering och sjukhusvård i de fall då det är nödvändigt; att få behålla vårdsnaden om sina barn yngre än tre år; att få hälsosam och tillräcklig mat, samt utbildning och medicinsk vård för sina barn och ha tillgång till nödvändigt stöd som gör det möjligt för dem att efterfölja gällande bestämmelser angående vård av sina barn.

Trots ovan beskrivna regler uppfylls inte miniminivån för de fler än 10 000 kvinnor som är åtalade eller dömda till avskildhet, som möjliggör att de fullt ut kan utöva sina mänskliga rättigheter och få stöd för social återintegrering.

I CNDH's Nationella rapport för Tillsyn av fångelser anser man generellt sett, att de utrymmen som tillhandahålls för kvinnor i de 91 mixade inrättningarna som finns i Mexiko, inte uppfyller minimikraven för att tillgodose de intagna kvinnornas behov, eftersom de saknar utrymmen för familjebesök, såväl som för arbete, utbildning och idrott. Det finns emellertid 19 inrättningar för enbart kvinnor i Mexiko, men CNDH låter meddela att de 4632 kvinnor som sitter frihetsberövade på dessa inrättningar uttrycker ouppfyllda behov gällande hälsosam kost och nödvändig sjukvård, något som också de 4994 kvinnor som sitter frihetsberövade på inrättningar för både kvinnor och män lider av.

I diskussionen kring ämnet barnuppfostran och föräldraskap belyses stora brister i det mexikanska rättssystemet, eftersom 436 minderåriga bor på inrättningar med sina mödrar, men endast 11 % av de inrättningar som inhyser kvinnor har tillräckliga utrymmen för minderåriga. Till detta hör att de kvinnor som har vårdsnaden av de minderåriga, när dessa väl lämnar inrättningarna, saknar de tillräcklig ekonomi för deras försörjning.

Framstående forskare inom ämnet kring frihetsberövade kvinnor i Mexiko, som Elena Azaola och Rosalva Aída Hernández, har talar om olika former av exkludering och våld som dessa kvinnor möter, i mexikanska inrättningar som egentligen verkar för syftet att främja återintegrering, disciplin och rehabilitering, men som i slutändan genererar ökat genusvåld.

Utöver detta belyser CNDH genom sin Nationella rapport för Tillsyn av fängelser problematiken kring att frihetsberövade kvinnor på mexikanska inrättningar, tvingas hantera förlusten av partner och familj, som avvisar dem på grund av den dubbla stigmatiseringen som följer en kvinna som misslyckats att uppfylla de könsstereotypiska ideal som finns. Kombinationen av att kvinnliga interner saknar utrymmen för arbete eller utbildning i framtidsyrken och att de är just kvinnor begränsar dem till endast hantverk, något som inte är tillräckligt för att uppnå en skälig inkomstnivå för sig och sina familjer.

Genomsnittsprofilen hos frihetsberövade kvinnor i Mexiko är: mellan 18 och 29 år, med en grundläggande utbildningsnivå, moder, gift eller sambo och fattig. Majoriteten av kvinnliga interner är dömda för förmögenhetsbrott, brott mot liv och hälsa och brott mot allmänheten.

I Mexiko råder ett akut behov av tillämpningen av ett rättssystem som förespråkar jämlikhet utifrån genusperspektivet. Speciell hänsyn krävs till abortfrågan som skiljer sig från ovan beskrivna brott. Abort är ännu straffbart i landet, på grund av ren okunskap kring kvinnors rätt till sexuell hälsa och att bestämma över sin egen kropp. Samtidigt är också antalet fall vanliga, där kvinnor åtalas för brott mot liv och hälsa och brott mot allmänheten, eftersom många kvinnor utnyttjas som "målvakter" för transport av

illegala substanser. I dessa fall utgör kvinnorna den sista länken i en kriminell kedja där de alltid är en utbytbar komponent.

Den sociala återintegreringen i Mexiko är ett ständigt samtalsämne men lyser med sin frånvaro i praktiken. Vi behöver ett rättssystem med genusperspektivet i fokus, med rimliga och inkluderande levnadsförhållanden på inrättningar, där arbete, utbildning och jämställdhet kan bidra till att frihetsberövade kvinnor får en andra chans att konstruera sitt liv i frihet, för sig själva och sina familjer.

## **Källor**

Comisión Nacional de Derechos Humanos (2018). Diagnóstico Nacional de Supervisión Penitenciaria. México

Instituto Nacional de Estadística y Geografía (2017). En números. Estadísticas sobre el sistema penitenciario estatal en México. México

# Livet som kvinna i svenskt fängelse

## Om frihetsberövade kvinnor i Sverige

Lovisa Lindblad<sup>35</sup>

På svenska anstalter lever de intagna som på hotell, talas det ibland om på nyheterna. Men det är få som vet hur det egentligen är på insidan av murarna. Även om miljön anses vara dräglig och kanske till och med trevlig så menar den svenska Kriminalvården att detta är en förutsättning för att kunna fokusera på den verkliga utmaningen, att kunna ge de verktygen som krävs för att de intagna ska återanpassas till samhället och inte återfalla i brott.

De intagna ägnar sin tid på anstalten åt någon typ av sysselsättning som genererar en ersättning på 13kr i timmen, dessa pengar sätts in på ett kontantkort som administreras av Kriminalvården. Pengarna används oftast till telefonkort, tobak och godis inne på anstalterna. Cellen de bor i är ca 10kvm stor och sängen de sover i är 80 cm bred och allt i cellen är väggfast. De intagna måste i förväg ansöka om att träffa sina anhöriga, de är styrda av någon annans ord och de får vistas utomhus och utanför sin cell på begränsade tider, vilket knappast är fallet på ett hotell.

I Sverige finns det sex stycken anstalter för kvinnor, helt avskilda från män. I oktober 2018 var totalt 4393 personer inskrivna på anstalter i Sverige, 6 % av dessa är kvinnor. Men hur har dessa kvinnor det på anstalterna? Och varför sitter de där?

---

35 Lovisa Lindblad är skribent som har arbetat flera år inom svenska Kriminalvården och drivit välgörenhets-organisation i Peru.

Svensk Kriminalvård har som mål att bryta den onda cirkeln, vilket innebär att minska återfall i brott och att de intagna inom Kriminalvården ska få den vård de behöver för att förebygga detta och kunna återgå till ett fungerande liv i samhället. Den generella återfallssiffran visar faktiskt på en positiv utveckling, man mäter återfall i andel personer som återkommer till Kriminalvården inom tre år efter att de frigivits. Mellan 1999 och 2002 kom 42 % tillbaka, medan av de klienter som frigavs 2015 återkom endast 29 % till Kriminalvården inom tre år (fram till 2018).

Tittar man på brottets karaktär är män överrepresenterade i de flesta kategorier, exempelvis åtalas fler män för mord, grov misshandel, rån och sexualbrott än kvinnor, medan siffrorna visar att kvinnor åtalas i ungefär samma utsträckning som män för egenmäktighet med barn - oftast vårdnadstvister, missbruk av urkund, snatteri och stöld. Dock finns ett antaget mörkertal av kvinnors kriminalitet. Dels gällande kvinnors sexualbrott, där mörkertalet förmodligen beror på tabu som råder kring att som man anmäla sådana brott. Dels hedersrelaterade våldsbrott där kvinnor har visat sig ha en stor roll även om det i slutändan är mannen som utför och åtalas för brottet. Bland kvinnor är emellertid de vanligaste brotten narkotikarelaterade och rör både smuggling och innehav.

Under sin tid på en svensk anstalt har de intagna sysselsättningsplikt och alla klienter erbjuds någon form av sysselsättning, som kan bestå i utbildning, arbete, behandlingsprogram mm. Hos kvinnor är majoriteten 2018 sysselsatta med strukturerad verksamhet inom social färdighetsträning, föräldrakurser, studiecirklar eller friskvård. Detta rimmar bra med Kriminalvårdens mål och kvinnors typ av brottslighet, eftersom man vill bryta den onda cirkeln och förebygga återfall i brott. Får man då social färdighetsträning kan återanpassningen till samhället snabbas på och föräldrakurser kan tänkas vara direkt knutna till den andel kvinnor som begår



egenmäktighetsbrott, där barn blir inblandade.

Olika studier visar att kvinnor och mäns misskötsamheter när de är inskrivna på anstalt skiljer sig åt både i andel som rapporteras för misskötsamhet, misskötsamhetens typ och påföljd. I en undersökning noterade man att bland kvinnor rapporterades 35 % för misskötsamheter medan samma siffra var 46 % för männen. Den största skillnaden i typ av misskötsamhet gäller olämpligt uppträdande, där denna kategori motsvarar 28 % av kvinnornas totala misskötsamhet, men endast 12 % av männens. I snitt rapporteras kvinnor för ungefär hälften så lite våldsrelaterad misskötsamhet som män. Av de kvinnor som rapporterades för olämpligt uppträdande var 25 % kopplat till högljuddhet, medan bara 3 % av männen som rapporterades för olämpligt uppträdande varit högljudda. Detta väcker vissa frågor – är det så att männen generellt är mindre högljudda och i den här utsträckningen eller är det en lägre tolerans mot kvinnor som är högljudda? Redan i låga åldrar kan en flicka som höjer rösten anses uppvisa ett normbrytande beteende och flickan kan till och med ombes att dämpa sig. En pojke däremot uppmuntras för sina fysiska färdigheter. Är det så att detta synsätt normaliserat olika beteenden hos kvinnor och män och därmed i fråga om rapporter för misskötsamhet på anstalter, leder till olika repressalier beroende på kön? Samma mönster återfinns nämligen i rapporter om både lindrigt och grovt våld, där män upplevs missköta sig i mindre utsträckning och kvinnor upplevs vara mer utåtagerande.

En stor del av intagna kvinnor på svenska anstalter lider av psykisk ohälsa. Jämfört med normalbefolkningen förekommer personlighetsstörningar såsom Antisocial eller Borderline personlighetsstörning i mycket större utsträckning hos kvinnor inom svensk Kriminalvård. Mer än var tredje intagen kvinna visar dessutom symptom som ligger i linje med ADHD. I kombination med det-

ta uppger två tredjedelar att de utsatts för trauman i barndomen, i form av att ha bevittnat våld mellan familjemedlemmar, blivit utsatta för känslomässig försummelse, fysiskt våld eller sexuella övergrepp. En tredjedel av de intagna kvinnorna anses också ha förhöjd suicidrisk.

Jämför man däremot fysisk hälsa är den inte sämre hos klienter inom Kriminalvården än hos normalbefolkningen, vilket trots allt vittnar om goda levnadsvillkor och standard vad gäller liv och fysisk hälsa på anstalterna.

Med denna bakgrund blir diskussionen inte huruvida de fysiska levnadsvillkoren är goda nog i svenska fängelser, utan här kan man fokusera på alla övre steg i Abraham Maslows välkända behovstrappa. Det vill säga faktorer som är kopplade till det psykiska välmåendet. I en annan del av världen där dagens mål är att försäkra sig om mat, vatten och vila har man inte utrymme att fokusera på de psykologiska behoven. Men här i Sverige har vi det. I en annan artikel på ett annat språk skrivs det om levnadsstandarder på fängelser som är under all kritik, där sjukdomar sprids och klienter lider av undernäring eller andra hälsoåkommor. Men här i Sverige finns möjligheten att jobba vidare, och faktiskt se till att klienter som passerar Kriminalvårdens system, kommer bättre ut och inte återkommer.

Drygt hälften (51 %) av de kvinnor som var intagna på anstalt under 2018 hade en strafftid på högst två månader och endast 18 % hade en strafftid på mer än ett år (övrige 31 % hade en strafftid på två-tolv månader). Kopplar man samman dessa siffror med möjligheten till vård och återanpassning till samhället, kan man snabbt dra slutsatsen att fler än hälften av alla kvinnor på anstalt bara får som högst två månader på sig att genomgå en förändring.

Olika forskare inom psykologi har berört ämnet att ändra beteendemönster och skapa vanor. Dessa studier har undersökt beteenden gällande kost och träning i första hand och visar resultat på 21–256 dagar för att omvandla relativt enkla beteenden till vanor, men man konstaterar att det förstås är väldigt individuellt och att det kan ta betydligt längre tid än förväntat. Så frågan blir huruvida Kriminalvården hinner vårda dessa kvinnor och bryta den onda cirkeln på (i bästa fall) två månader?

Den andel kvinnor som har högre utdömd strafftid borde ha lägre återfallsfrekvens, men siffror från Brottsförebyggande Rådet (BRÅ) visar det motsatta för de grupper som är dömda till en strafftid på högst sex månader. Därefter vänder det däremot, för kvinnor dömda till en strafftid på mer än sex månader, sjunker andelen återfall, en grupp som även visar positiv utveckling över tid. Den grupp som har en lägre strafftid (upp till sex månader) verkar Kriminalvården alltså inte få bukt med vad gäller vård och brytande av den onda cirkeln för där har andelen återfallande varit likartad eller stigande över tid (siffror från åren 2007–2016).

Lovisa Nygren, som arbetar som chef inom Kriminalvården har skrivit mycket om jämställdhet och reflekterar kring att kvinnor inom Kriminalvården sedan lång tid har betraktats som undantaget, vilket kan ha kommit naturligt eftersom andelen män är överrepresenterad på svenska anstalter. Kvinnors kläder specialbeställs, kvinnor får specialanpassade program där man pratar om barn och föräldraskap och deras speciella behov samt om vikt att stärka sin självkänsla. Kvinnors kriminalitet förklaras ofta i termer av galenskap, svaghet eller utsatthet, medan mäns kriminalitet är tecken på råhet, styrka och status. Att kvinnor blir satta i offerfacket kan hämma möjligheterna att förändra sina liv och förstärka känslan av underlägsenhet och psykisk ohälsa.

När män blir dömda till fängelse kommer ofta anhöriga och hälsar på, medan kvinnor på anstalter blir vända ryggen. Kvinnor som begår brott döms hårt av samhället. Hur kan vi förvänta oss att dessa kvinnor ska återanpassa sig och leva ett tryggt och ordnat liv i samma samhälle som ser ner på dem och antar att de är galna eller svaga?

## **Källor**

Lovisa Nygren, Om jämställdhet, normer och verksamhetsutveckling, 2017, ur Vägen hit: en antologi om svensk kriminalvård

Brottsförebyggande Rådet, 2018, Sammanfattning Kriminalvård,

[https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca-5d70e1ab5c/1559114984769/Sammanfattning\\_kriminalvard\\_2018.pdf](https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca-5d70e1ab5c/1559114984769/Sammanfattning_kriminalvard_2018.pdf)

Brottsförebyggande Rådet, 2019, Statistik – Återfall i brott,

<https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik.html>

Kriminalvården, Psykisk hälsa bland fängelsedomda kvinnor i Sverige, 2010

[https://www.kriminalvarden.se/globalassets/publikationer/forskningsrapporter/psykisk-halsa-bland-fangelsedomda-kvinnor-i-sverige\\_140310-slutgiltig.pdf](https://www.kriminalvarden.se/globalassets/publikationer/forskningsrapporter/psykisk-halsa-bland-fangelsedomda-kvinnor-i-sverige_140310-slutgiltig.pdf)



## FRIHETSBERÖVADE KVINNOR

Med denna temadossier vill vi synliggöra situationen av frihetsberövade kvinnorna i Latinamerika och Sverige.

I LatiCes arbetsgrupp för publikationer ingår: Elizabeth Paller, Algren Morgan, och Claudia García.

Översättare: Orsola Lazzarin, Ella Hanssen, Emma Palmgren, Amalia Kewenter, Emil Duberg och Lovisa Lindblad

Kontakt: [publicaciones@latice.org](mailto:publicaciones@latice.org)

Omslaget är designat av Hugo Carvajal, [mediamagix.com](http://mediamagix.com)

Art Director: Dax Balladares [info@dbuk.se](mailto:info@dbuk.se)